92- KITABUT-TA'BIR
1- Bâb: Rasûlullah(S)'A Ilk Vahy Baslangici Uykuda Sâliha Ru'yâ yânî Güzel Ve Dogru Ru'yâ) Görmekle Olmustur
2- Salih Kimselerin Ru'yâsi Ve Yüce Allah'in Su Kavli Bâb1:
3- "Ru'yâ Allah Tarafindandir" Babi
4- Bâb:
5- Mübessirât (Yânî Sevinç Ve Ferah Veren Güzel Ru'yâlar) Babi
6- Yûsuf Peygamberin -Selâm Ona- Ru'yâsi Babi
7- Ibrâhîm Halîl Peygamberin -Ona Selâm Olsun-Ru'yâsi Babi
8- Bir Toplulugun (Ibareleri Farkli Olsa Da) Bir Tek Ru'yâ Üzerinde Uyusmalari Babi
9- Zindan Ehlinin, Fesâd Ve Sirk Ehlinin Ru'yâlari Babi
10- Ru'yâda Peygamber(S)1 Gören Kimse Babi
11- Geceleyin Görülen Ru'yâ (Gündüzleyin Görülen Ru'yâya Musâvî Olur Mu Yâhud Bunlar Farkli Olurlar Mi?) Babi
12- Gündüzleyin Görülen Ru'yâ Babi
13- Kadinlarin Ru'yâsi Babi
14- Bâb:
15- Süt (Ru'yâda Görüldügü Zaman Ne Ile Ta'bîr Edilir?) Babi
16- Bâb: Bîr Sahis Ru'yâsinda Sütün, Parmaklarindan Yâhud Tirnaklarindan Aktigini Gördügü Zaman?
17- Ru'yâda Gömlek Görülmesi (Ve Ta'bîrî) Babi
18- Ru'yâda Gömlegi Yerde Sürükleme Babi
19- Ru'yâda Yesillikler Ve Yesil Bahçe Görmek Babi
20- Erkegin Ru'yâda Bir Kadini Açmasi Babi
21- Ru'yâda Ipek Elbise Görmek Babi
22- Ru'yâda Elde Anahtarlar Görülmesi Babi
23- Ru'yâda Saglam Kulpa Ve Halkaya Yapismak Babi
24- Ru'yâda Büyük Çadirin Diregini Yastiginin Altinda Yâhud: Yastiginin Yaninda- Görmek Babi
25- Ru'yâda Kalin Ipek Kumas Görmek Ve Yine Ru'yâda Cennete Girmeyi Görmek Babi
26- Ru'yâda Kayd (Yâni Baglama) Görmek Babi
27- Ru'yâda Akan Pinar Görülmesi Babi
28- Ru'yâda Insanlar Suya Kanincaya Kadar Kuyudan Su Çekip Çikarma Babi
29- Ru'yâda Kuyudan Zaîflikla Beraber Bir Yâhud Iki Dolu Kova Su Çekmek Babi
30- Ru'yâda Istirahat Etmek Babi
31- Ru'yâda Kösk Görmek Babi
32- Ru'yâda Abdest Almayt Görmek Babi
33- Ru'yâda Ka'be'yi Tavaf Etmek Babi
34- Bâb: Bir Sahis Ru'yâda Sütten Artanini Baskasina Verdigini Gördügü Zaman?
35- Ru'yâda Emînlik Olmasi Ve Korkunun Gitmesini Görmek Babi
36- Ru'yâsinda Sag Taraf Üzerine Alinip Yürütülen Kimse Babi
37- Ru'yâda Kendisine Kadeh Verilmesi Babi

38- Bâb: Ru'yâda (Uçucu Olmayan) Birsey Uçtugu Zaman?
39- Bâb: Insan Ru'yâda Bogazlanacak Sigirlar Gördügü Zaman?
40- Ru'yâda Üfürme Görülmesi Babi
41- Bâb: Insan Ru'yasinda Birseyi Bir Taraftan Çikarip Da Onu Baska Bir Yerde Iskân Ettigini Gördügü Zaman?
42- Ru'yâda Siyah Kadin Görmek Babi
43- Ru'yâda Basinin Saçi Daginik Kadin Görmek Babi
44- Bâb: Insan Ru'yâda Kiliç Sallayip Hareket Ettirdigi Zaman?
45- Ru'yâsi Hakkinda Yalan Söyleyen Kimse Babi
46- Bâb:
47- Ta'bîr Edici, Tabirde Isabet Etmedigi Zaman Ru'yâ Tefsirinin Ilk Ta'bîr Ediciye Âid Olacagi Görüsüne I'tikaad Etmeyen Kimse Babi
48- Ru'yâ Ta'bîrini Sabah Namazinin Ardindan Yapmak Babi

Rahman ve Bahîm olan Allah'in ismiyle

92- KITABUT-TA'BIR

(Ru'yâ Ta'bîri Kitabi) [1]

1- Bâb: Rasûlullah(S)'A Ilk Vahy Baslangici Uykuda Sâliha Ru'yâ yânî Güzel Ve Dogru Ru'yâ) Görmekle Olmustur

1-.....ez-Zuhrî söyle demistir: Bana Urve, haber verdi ki, Âise (R) söyle demistir: RasûlulIah(S)'in ilk vahy baslangici uykuda sâli-ha ru'yâ (yânî güzel ve dogru ru'yâ) görmekle olmustur. Hiçbir ru'-yâ görmezdi ki, sabah aydinligi gibi açik meydana gelmesin [2]. Kendisi Hira Dagi'na gider ve orada birçok geceler tahannüs -yânî ibâdet-eder ve bunun için azik hazirlardi. Sonra Hadîce'ye döner ve bir o kadar zaman için yine azik hazirlardi. Nihayet bir gün kendisi Hira Magarasi'nda bulundugu sirada kendisine hakk (yânî vahy) geldi. Söyle ki: Magarada iken melek O'na geldi ve:
— Ikra' (yânî oku)! dedi. Peygamber de ona:
— "Ben okuma bilmem! dedim" diye cevâb verdi. Peygamber devamla dedi ki:
— "O zaman melek beni tuttu da takatim kesilinceye kadar sikistirdi. Sonra beni birakti da yine:
— lkra'(= Oku)/ dedi. Ben de ona:
— Ben okumak bilmem, dedim.
Yine benî aidi ve ikinci defa takatim kesilinceye kadar sikistirdi. Sonra beni saliverdi de yine:
— Ikra'(= Oku)! dedi. Ben:
— Okumak bilmem! dedim.
Yine beni üçüncü defa takatim kesilinceye kadar sikistirdi. Sonra beni birakti da:
— 'Yaratan Rabb 'inin adiyle oku! O insani bir kan pihtisindan yaratti. Oku! Rabb 'in nihayetsiz kerem sahibidir. Ki O, kalemle ögretendir. Insana bilmedigini O ögretti' (ei-Aiâk: i-5) âyetine kadar ulasti."
Bunun üzerine Rasûlullah (kendisine vahyolunan) bu âyetlerle korkudan vücudundaki etleri

titreyerek döndü. Nihayet Hadîce'nin yanma girdi ve:
— "Beni sarip örtünüz! Beni sarip örtünüz!" dedi. Korkusu gidinceye kadar kendisim sarip örttüler.
— "Yâ Hadîce! Bana ne oluyor?" dedi ve ona olan haberi haber verdi ve ona:
— "Kendimden korktum" dedi. Hadîce de O'na:
— Öyle deme (Sana hiçbir korku yoktur)! Sen hayirla müjdelenip sevin! Allah'a yemîn ederim ki, Allah Seni hiçbir zaman utandirmaz. Çünkü Sen hisimlarina bakarsin, sözü dosdogru söylersin, isini görmekten âciz olanlarin agirligini yüklenirsin, zayiflara yemek ye-dirirsin, hakk yolunda meydana gelen hâdiselerde ve mühim islerde insanlara yardim edersin, dedi.
Bundan sonra Hadîce O'nu birlikte alip, Hadîce'nin babasinin kardesi (amca oglu) olan Varaka ibnu Nevfel ibn Esed ibn Abdiluzzâ ibn Kusayy'a götürdü. Bu zât Câhiliyet zamaninda Hristiyan Dîni'-ne girmis bir kimse olup Ibrânîce yazi bilir ve încîFden Allah'in diledigi mikdârda bâzi seyleri Ibrânîce yazardi. Varaka gözlerine körlük ariz olmus yasli bir ihtiyardi. Hadîce ona:
— Ey amcam oglu! Dinle de bak! Kardesinin oglu ne söylüyor! dedi.
Varaka:
— Ey kardesimin oglu! Ne görüyorsun? diye sorunca, Peygamber ona gördügü seyleri haber verdi.
Bunun üzerine Varaka dedi ki:
— "Bu gördügün Mûsâ üzerine indirilmis olan Nâmûs'tur (yânî vahy sirrinin sahibidir). Ah keski Sen'in da'vet günlerinde genç olaydim, kavmin Sen'i çikaracaklari zaman, keski hayâtta olsam!"
Bunun üzerine Rasûlullah:
— "Onlar beni çikaracaklar mi?" diye sordu. Varaka da:
— Evet, Sen'in gibi birsey getirmis (yânî vahy teblig etmis) bir kimse yoktur ki, düsmanliga ugramasin. Sayet Sen'in da'vet günlerine yetisirsem, Sana son derecede yardim ederim, cevâbini verdi.
Ondan sonra çok geçmedi, Varaka vefat etti. Ve o esnada vahy fetreti oldu (yânî bir müddet için vahy kesilmesi oldu). Hattâ bundan dolayi Peygamber çok hüzünlendi ve kendisini saran hüzün içinde, kederinden dolayi birkaç defa yüksek daglarin baslarindan kendini
asagiya atmak için gitmis, her defasinda kendini dagdan asagisina atmak için bir dagin zirvesine çiktiginda kendisine Cibrîl görünüp:
— Yâ Muhammedi Sübhesiz. Sen hakk olarak Allah'in Rasûlü'-sün! demis; bununla iztirabi sükûna kavusur ve gönlü sevinir ve geriye dönerdi.
Vahiy fetreti kendisine uzun oldugu zaman yine böyle kendini dagdan asagi atmak için gitmisti. Dagin zirvesine yükseldiginde yine kendisine Cibril görünüp, O'na bu "Sen muhakkak Allah'in Rasû-lü'sün!" sözlerini söylemistir [3].
Ibn Abbâs "Fâlihu'l-isbâh" (ei-Enâm: 96) kavlinin tefsirinde "Is~ bâh", gündüzleyin günesin ziyasi, geceleyin de ayin ziyâsidir, demistir [4].

2- Salih Kimselerin Ru'yâsi Ve Yüce Allah'in Su Kavli Bâb1:

"And olsun ki, Allah, RasûWnün gördügü ru'yânin hakk oldugunu tasdik etmistir. Insâallah emniyet içinde (kiminiz) baslarinizi kazitarak, (kiminiz) saçlarinizi kisaltarak korkusuzca mutlakaa Mescidi Haram 'a gireceksiniz* Fakat Allah sizin bilmediginizi bildi de, ondan önce yakin bir feth yapti"

(ei-Feth: 27) [5].

2- Bize Abdullah ibn Mesleme, Mâlik'ten; o da Ishâk ibn Ab-dillah ibn Ebî Talha'dan; o da Enes ibn Mâlik(R)'ten tahdîs etti ki, Rasûlullah (S): "Salih bir kisi (veya sâliha bir kadin) tarafindan görülen güzel ru'yâ, peygamberligin kirkalti cüz'ünden bir cüz'üdür" buyurmustur [6].

3- "Ru'yâ Allah Tarafindandir" Babi

3-.....Ben Ebû Katâde'den isittim ki, Peygamber (S): "Hos ve dogru ru 'yâ Allah tarafindandir (yânî O'ndan gelen enfüsî bir telkin ve ta'lîmdir). Hulm de seytândandir" buyurmustur [7].

4-.....Ebû Saîd el-Hudrî (R), Peygamber(S)'den söyle buyururken isitmistir: "Sizden biriniz sevdigi bir ru'yâ görürse, bilsin ki o muhakkak A ilah tarafmdandir. Ru 'yâ sahibi bu ru 'yasi üzerine A l-lah'a hamdetsin ve baskasina da söylesin. Buna aykiri hoslanmadigi bir ru'yâ gördügünde de muhakkak ki bu ru'yâ da seytândandir. Bu hâlde de ru 'yâ sahibi, ru 'yânin serrinden A ilah 'a siginsin ve ru 'yasini kimseye söylemesin. Bu suretle o ru'yâ, sahibine zarar vermez" [8].

4- Bâb:

"Dogru ve güzel ru'yâ, nübüvvetin kirkalti cüz'ünden bir cüz'üdür" [9].

5- Bize Müsedded tahdîs etti (söyle dedi): Bize Abdullah ibnu Kesîr el-Yemân tahdîs etti. Müsedded tahdîsi sirasinda Abdullah ibn Yahya'yi hayirla övdü. Ve yine Müsedded: Ben Abdullah ibn Yahya'ya Yemâme'de kavustum; o da babasi Yahya ibn Kesîr'den (söyle demistir): Bize Ebû Seieme, Ebû Katâde'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Dogru ve güzel ru'yâ Allah tarafindan-dir (yânî o, Allah tarafindan gelen bir telkin ve ögretmedir). Hulm de seytândandir. Kisi düsünde seytâni bir hayâl gördügünde, uyaninca seytânin serrinden Allah'a siginsin (yânî Eûzu billahi mine*s-seytânVr-racîm desin) ve sol tarafina (seytâni kovmak ve horlamak için) tükürsün. Bu surette o düs, sahibine zarar vermez!" [10].
Yine geçen senedle: Babasi Ebû Abdillah'tan (ki o, Yahya ibn Kesîr'dir); o söyle demistir: Bize Abdullah ibnu Ebî Katâde, babasi Ebû Katâde'den; o da Peygamber(S)'den geçen hadîsin benzerini tahdîs etti [11].

6-.....Bize Su'be, Katâde'den; o da Enes ibn Mâlik(R)'ten; o da Ubâde ibnu's-Sâmit(R)'ten tahdîs etti ki, Peygamber (S): "Mü'minin ru'yâsi nübüvvetin kirkalti cüz'ünden bir cüz'dür" buyurmustur [12].

7-.....Bize Ibrâhîm ibn Sa'd, ez-Zuhrî'den; o da Saîd ibnu'I-Müseyyeb'den; o da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti ki, Rasûlullah (S): "Mü'minin ru'yâsi, nübüvvetin kirkalti cüz'ünden bir cüz'dür" buyurmustur.
Bu hadîsi Sabit el-Bunânî, Humeyd et-Tavîl, îshâk ibnu Abdil-lah ve Suayb dörtlüsü Enes'ten; o da Peygamber'den olmak üzere rivayet etmislerdir [13].

8-.....Bana Ibnu Ebî Hazim ile ed-Derâverdî, Yezîd ibnu Abdillah ibn Habbâb'dan; o da Ebû Saîd ed-Hudrî(R)'den tahdîs etti ki, Ebû Saîd, Rasûlullah(S)'tan söyle buyururken isitmistir: "Sâliha ru'yâ, nübüvvetin kirkalti cüz'ünden bir cüz'dür" [14].

5- Mübessirât (Yânî Sevinç Ve Ferah Veren Güzel Ru'yâlar) Babi [15]

9-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah(S)'tan isittim.
— "Mübessirâttan baska nübüvvetten (ilham alacak) birsey kalmadi" buyuruyordu.
Sahâbîler:
— Mübessirât nedir? diye sordular. Rasûlullah:
— "Sâliha ru'yâdir" buyurdu [16].

6- Yûsuf Peygamberin -Selâm Ona- Ru'yâsi Babi

Ve Yüce Allah'in su kavli:
"Bir vakit Yûsuf, babasina: Babacigim, gerçek ben rüyamda onbir yildizla Günes'i ve Ay'i gördüm. Gördüm ki, onlar bana secde edicilerdir" demisti. (Babasi Ya'kûb) dedi ki: Ogülcagizim, ru yâni kardeslerine anlatma. Sonra sana bir tuzak kurarlar. Çünkü seytân insanin apaçik bir düsmanidir. Rabb'in seni öylece (ru'yâda gördügün gibi)
begenip seçecek, sana ru'yâ ta'bfrine âid bilgi verecek, sana karsi da, Ya'kûb hanedanina karsi da nVmetlerini
-daha evvel atalarin ibrahim'e ve Ishâk'a tamamladigi gibi- tamamlayacaktir. Sübhesiz ki Rabb'in herseyi bilendir, tam hüküm ve hikmet sahibidir'9 (Yûsuf: 4-6).
Ve yine Yüce Allah'in su kavli:
"Yûsuf babasini ve anasini tahtinin üstüne çikarip oturttu. Hepsi onun için (ona kavustuklari için) secdeye kapandilar. Yûsuf dedi ki: 'Ey babam, iste bu, evvelce gördügüm ru yânin gerçeklesmesidir. Gerçek, Rabb 'im
onu dogru çikardi. Bana iyilik etti. Çünkü beni zindandan çikardi. Seytân benimle kardeslerimin arasini bozduktan sonra da O, sizi çölden getirdi. Sübhesiz ki, Rabb Hm dileyecegi seyleri çok güzel, çok ince tedbîr edendir.
Hakkiyle bilen tam hikmet sahibi olan O'dur. Yâ Rabb, Sen bana mülk (ve saltanat) verdin ve sözlerin te'vüini
ögrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan, Sen dünyâda da, âhirette de benim velîm, yardimcimsin. Benim

[17]

canimi müslümân olarak al. Beni sâlihlere kat" (Yûsuf: 100-101) .
Ebû Abdillah el-Buhârî söyle dedi:
"Fâtir" ve"I-Bedf" ve"l-Mübtediu"' ve"l-Bârî"' ve ve'1-Hâhku" (bu bes ismin ma'nâsi) birdir. "Mine'l-Bed'i" sözünden "Bâdie"dir [18].

7- Ibrâhîm Halîl Peygamberin -Ona Selâm Olsun-Ru'yâsi Babi

Ve Yüce Allah'in su kavli:
"Artik o ogul îbrâhîmHn yaninda kosmak çagina erisince (babasi): Ogülcagizim, ben seni ru 'yâmda bogazliyorum görüyorum! Bak artik ne düsünürsün? dedi. Ogul: Babacigim, sana edilen emir ne ise yap. Insâallah beni sabredenlerden bulacaksin, dedi. Vaktaki bu suretle ikisi de (A ilah 'in emrine) ram oldular, (Ibrahim) onu alni üzere yikti. Biz ona: Yâ îbrâhîm, ru yâna sadâkat gösterdin.
Sübhesiz ki, biz iyi hareket edenleri böyle mükâfatlandiririz; diye nida ettik..." {es-sâffât: 102-105) [19]

Mucâhid: "Eslemâ", "Ikisi de emrolunduklan isi kabul edip boyun egdiler"; "Ve tellehâ" da "Onun yüzünü yere koydu" demektir, demistir [20].

8- Bir Toplulugun (Ibareleri Farkli Olsa Da) Bir Tek Ru'yâ Üzerinde Uyusmalari Babi

10-.....Bize el-Leys, UkayPden; o da Ibn Sihâb'dan; o da Sâlim ibmi Abdillah'tan; o da babasi Abdullah ibn Umer(R)'den söyle tahdîs etti: Birtakim insanlara, kadir gecesi ru'yâlarinda ramazânin son yedi günü içinde gösterildi; diger birtakimlarina da o, ramazânin son on günü içinde gösterildi. Bunun üzerine Peygamber (S):
— "Sizler kadir gecesini ramazânin son yedi gecesi içinde arastiriniz*' buyurdu [21].

9- Zindan Ehlinin, Fesâd Ve Sirk Ehlinin Ru'yâlari Babi

Çünkü Yüce Allah'in su kavli vardir:
"Onunla beraber zindana iki de delikanli girdi Bunlardan biri: 'Ben ru 'yâmda kendimi sarâb sikiyor gördüm9 dedi. Öbürü de: 'Ben de ru'yâmda kendimi, basimda ekmek götürüyor, kuslar da ondan yiyor gördüm' dedi. 'Bize bunun ta 'bîrini haber ver. Çünkü biz seni iyilik edenlerden görüyoruz'. Dedi ki: 'Size mihlanacaginiz bir taam gelecek oldu mu, ben size muhakkak onun ne oldugunu, size gelmezden evvel haber veririm. Bu, Rabb'imin bana ögrettigi ilimlerdendir. Çünkü ben Allah'a inanmaz bir kavmin dînini -ki onlar ahireti inkâr edenlerin tâ kendileridir- terkettim. Atalarim Ibrahim'in, Ishâk'in, Ya'kûb'un dînine uydum. Allah'a herhangi birseyi ortak tutmamiz bizim için (dogru) olmaz. Bu (tevhîd) bize ve insanlara Allah'in lutfu ve inayetidir. Fakat insanlarin çogu (buna karsi) sükretmezler. Ey zindan arkadaslarim, darmadaginik birçok düzme tanrilar mi hayirlidir
-Fudayl ibn Iyâd da burada tâbi'lerinden bâzisina söyle
[22]

demistir: Yâ Abdallah! - yoksa hepsine ve herseye Gâlib ve Kahhâr olan bir tek Allah mi? Sizin O'nu birakip taptiklariniz kendinizin ve atalarinizin takmis olduklari kuru adlardan baskasi degildir. Allah bunlara hiçbir burhan indirmemistir. Hüküm Allah 'tan baskasinin degildir. O, kendisinden gayriye ibâdet etmemenizi emreylemistir. Dogru dîn, iste budur. Fakat insanlarin çogu bilmezler. Ey zindan arkadaslarim (ru'yâlariniza gelince): Biriniz efendisine sarâb içirecek,
digeri ise asilip tepesinden kuslar yiyecektir, iste hakkinda fetva istemekte oldugunuz mes'ele (böylece) olup bitmistir'. Bu ikisinden kurtulacagim bildigi kimseye: 'Beni efendinin yaninda an' dedi.
Fakat seytân, efendisine anmayi ona unutturdu da (bu yüzden Yûsuf) daha nice yillar zindanda kaldi. (Bir gün Misir) hükümdâr(i): 'Ben ru 'yâmda yedi zaîf inegin yemekte oldugu yedi semiz inekle yedi yesil basak ve diger yedi kuru basak görüyorum. Ey ileri gelenler, eger ru 'yâ ta 'bîr ediyorsaniz, benim bu ru 'yâmi da çözüm' dedi.
Onlar da: 'Bunlar karmarisik düslerdir. Biz böyle düslerin ta 'bîrini bilici kimseler degiliz' dediler.
Zindandan iki arkadastan kurtulani, nice zaman sonra (Yûsuf'u) hatirladi da:
'Ben size onun ta 'bîrini haber vereyim, hemen beni gönderin' dedi. (Zindana gidip:) 'Yûsuf, ey çok dogru sözlü: Kedisini yedi arik inek yemekte olan yedi semiz inekle yedi yesil basak ve diger yedi kuru basak hakkinda bize bir fetva ver! Ümîd ederim ki, insanlara (isabetli cevâbinla) dönerim. Belki bu suretle onlar (senin yüce kadrini) bilirler!1 dedi. Yûsuf: 'Yedi sene âdetiniz üzere ekin ekin. Yiyeceginiz az bir mikdâr hâriç olmak üzere, biçtiklerinizi basaginda birakin. Sonra bunun ardindan yedi kurak yil gelecek, (tohumluk için)
saklayacaginizdan az bir mikdâr hâriç olmak üzere, önceden biriktirdiklerinizi yiyip götürecek. Sonra bunun ardindan da bir yil gelecek ki, insanlar onda yagmura kavusturulacak ve onda sikip sagacaklar!' dedi. Bunu duyan pâdisâh: 'Onu bana getirin!1 dedi. Bunun üzerine ona elçi gelince: 'Efendine dön de ellerini kesen o kadinlarin zoru neydi, kendisine sor. Sübhe yok ki, benim RabbHm, onlarin fendini hakkiyle bilicidir' dedi" (Yûsuf: 36-50) [23].
"Veddekere", "Zekere" fiilinden ifteâle'dir.
"Ümmetin", "Karnin"dir. "Emetin" seklinde de okunan bu kelime "Nisyân" ma'nâsinadir.
Ibn Abbâs:
"Ya'sirûn", "Üzümleri ve yaglari sikarsiniz"; "Tuhsinûn" "Ekersiniz" ma'nâsinadir, demistir [24].

11-.....Ebû Hureyre (R): Rasûlullah (S): "Eger ben zindanda Yûsuf'un kaldigi kadar kalsaydim da sonra bana melik tarafindan da'vetçi gelseydi, ben hemen ona icabet ederdim" buyurdu, demistir [25].

10- Ru'yâda Peygamber(S)1 Gören Kimse Babi

12-.....ez-Zuhrî'den: Bana Ebû Seleme tahdîs etti ki, Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Ben Peygamber(S)'den isittim, söyle buyuru-yordu: "Her kim beni ru'yasinda görürse, muhakkak o, uyanik bir hâlde beni görecektir. Çünkü seytân bana benzer bir surete giremez!" [26]

Ve Ebû Abdillah el-Buhârî söyle dedi: Ibn Sîrîn, Peygamber'i ru'-yâda görmek, ancak gören kisi O'nu hayâtinda vasiflandigi suret üzere gördügü zaman mu'teber olur, demistir [27].

13-.....Bize Sabit el-Bunânî tahdîs etti ki, Enes ibn Mâlik (R) söyle demistir: Peygamber (S): "Her kim ru'yâsinda beni görürse, muhakkak o, beni görmüstür. Çünkü seytân benim kiligimla hayâle giremez. Mü'minin ru'yâsi, nübüvvetin kirkalti cüz'ünden bir cüz'dür" buyurdu.

14-.....Ubeydullah ibnu Ebî Ca'fer söyle demistir: Bana Ebû Seleme haber verdi ki, Ebû Katâde (R) söyle demistir: Peygamber (S) söyle buyurdu: "Sâliha olan rti'yâ Allah tarafindandir (yânîO'ndan gelen enfüsî bir telkîn ve ögretmedir). Hulm de seytândandir. Her kim ru'yâsinda hosuna gitmeyecek birsey görürse (uyaninca) sol tarafina üç defa (seytâni kovmak ve horlamak için) 'Tuh' desin ve seytânin serrinden A ilah 'a siginsin (yâni Eûzu billahi mine 's-seytâni 'r-ra-cîm desin). Bu suretle o düs, sahibine zarar vermez. Ve muhakkak ki, seytân benim kiligima giremez (yânî benim suretimle görünmeye tesebbüs edemez)" [28].

15-.....ez-Zuhrî söyle dedi: Ebû Seleme söyle dedi: Ebû Katâde (R): Peygamber (S): "Her kim ru'yâsinda beni görürse, muhakkak o, hakki (yânî gerçek olarak beni) görmüstür" buyurdu, demistir [29].

ez-Zubeydî'ye ez-Zuhrî'den rivayetinde, Yûnus ile ez-Zuhrî'nin erkek kardesinin oglu mutâbaat etmislerdir.

16-..... Bize el-Leys tahdîs etti. Bana Ibnu'1-Hâd, Abdullah ibn Habbâb'dan tahdîs etti ki, Ebû Saîd el-Hudrî (R) Peygam-ber(S)'den: "Her kim ru'yâsinda beni görürse, muhakkak o, hakki görmüstür. Çünkü seytân benim sekil ve hilkatime giremez" buyururken isitmistir [30].

11- Geceleyin Görülen Ru'yâ (Gündüzleyin Görülen Ru'yâya Musâvî Olur Mu Yâhud Bunlar Farkli Olurlar Mi?) Babi

Bu "Gece ru'yâsi" hadîsini, Semure ibn Cundeb (R) (Ta'bîr Kitâbi'nin sonunda) rivayet etmistir.

17-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Peygamber (S): "Bana kelâm anahtarlari -veya kilidleri, hazîneleri- verildi. Ben korku salmak suretiyle yardim olundum. Bir de ben dün gece uyudugum sirada, bana Yer'deki hazînelerin anahtarlari getirildi de benim iki avucu-mun içine konuldu" buyurdu.
(Sonra) Ebû Hureyre: Rasûlullah (bu hazînelerden hiçbirisine nail olmadan) gitti. Simdi bu hazîneleri yerlerinden sizler çikarirsiniz! demistir [31].

18- Bize Abdullah ibn Mesleme, Mâlik'ten; o da Nâfi'den: o da Abdullah ibn Umer(R)'den tahdîs etti ki, Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Ben bu gece ru'yâmda kendimi Ka'be'nin yaninda

buldum. Ve ben orada esmer bir adam gördüm ki, o görmekte oldugun esmer erkeklerin en güzeli idi, onun kulak memelerine geçmis bir saçi vardi ki, o da görmekte oldugun saçlarin en güzeli nev'inden olup, bunlari taramis idi. Ve bu saçlar su damlatiyordu. Bu zât iki adam üzerine -yâhud: Iki adamin omuzlari üzerine- dayanarak Ka'be'yi tavaf ediyordu. Ben:
— Bu kimdir? diye sordum.
— Bu, Meryem 'in oglu Mesih 'tir, denildi.
Bu sirada ben, düz degil çok kivircik saçli, sag gözü sakat, sanki salkimindaki emsalinden disari çikmis iri bir üzüm tanesi gibi olan bir adamla karsilastim. Ben:
— Bu kimdir? diye sordum. Bana:
— Deccâl Mesih'tir, denildi" [32].

19- Bize Yahya ibn Abdillah tahdîs etti. Bize el-Leys, Yûnus'-tan; o da Ibn Sihâb'dan; o da Ubeydullah ibn Abdillah'tan söyle tahdîs etti: Ibn Abbâs (R) söyle tahdîs ediyordu: Bir adam RasûIullah(S)'a geldi de:
— "Bana bu gece ru'yâmda bir ru'yâ gösterildi..." dedi ve hadîsin tamâmini sevketti [33].
Ve (su üç zât:) Süleyman ibnu Kesîr, ez-Zuhrî'nin kardesinin oglu ve Sufyân ibnu Hüseyin ez-Zuhrî'den; o da Ubeydullah'tan; o da Ibn Abbâs'tan; o da Peygamber(S)'den seklinde rivayetinde ez-Zuhrî'ye mutâbaat etmislerdir.
Ve ez-Zubeydî de ez-Zuhrî'den; o da Ubeydullah'tan söyledi ki, Ibn Abbâs yâhud Ebû Hureyre de Peygamber'den diye söylemistir.
Ve Suayb ibn Hamza ile Ishâk ibn Yahya da ez-Zuhrî'den söylediler ki, Ebû Hureyre, Peygamber'den tahdîs ediyordu. Ma'mer ibn Râsid, zikredilen bu hadîsi isnâd etmiyordu, nihayet sonra onu is-nâd etti [34].

12- Gündüzleyin Görülen Ru'yâ Babi

Ve Abdullah ibnu Avn da ibn Sîrîn'den:
Gündüzleyin görülen ru'yâ, geceleyin görülen ru'yânin benzeridir, demistir [35].

20-.....Bize Mâlik, Ishâk ibn Abdillah ibn EbîTalha'dan haber verdi ki, o da Enes ibn Mâlik(R)'ten söyle derken isitmistir: Ra-sûlullah (S), Milhân kizi Ümmü Harâm'in ziyaretine gidip yanina girerdi. Ümmü Haram, Ubâde ibnu's-Sâmit'in nikâhi altinda idi. Bir gün Rasûlullah yine ziyaretine geldi. O da Rasûlullah'a yemek yedirdi ve basini taradi. Sonra Rasûlullah bir müddet uyudu. Sonra gülümseyerek uyandi. Ümmü Haram dedi ki: Ben:
— Yâ Rasûlallah! Seni ne güldürüyor? diye sordum. Rasûlullah:
— eiRu 'yâmda bana ümmetimden bir kisim mücâhidlerin su deniz ortasinda, tahtlar üzerindeki hükümdarlar hâlinde -yâhud: Tahtlar üzerine kurulmus hükümdarlar misâli- gemilere binerek Allah yolunda deniz harbine gittikleri gösterildi de ona gülüyorum!" buyurdu.
Sekk ile söyleyen, râvî Ishâk'tir. Ümmü Haram dedi ki: Ben:

— Yâ Rasûlallah! Beni de o deniz gazilerinden kilmasi için Allah'a duâ ediver! diye rica ettim.
Rasûlullah da ona duâ buyurdu. Sonra Rasûlullah basini yastiga koydu. (Bir müddet daha uyudu.) Sonra yine gülümseyerek uyandi. Bunun üzerine yine ben:
— Yâ Rasûlallah, Seni ne güldürüyor? diye sordum. Rasûlullah bu defada da önce dedigi gibi:
— "Bana yine ümmetimden bir kisim mücâhidlerin hükümdarlarin tahtlarina kurulduklari gibi (kara nakliyeleri üzerinde debdebeli büyük bir kuvvetle) Allah ugrunda gazaya gittikleri gösterildi" buyurdu.
Ümmü Haram dedi ki: Ben:
— Yâ Rasûlallah! Beni de onlardan kilmasi için Allah'a duâ ediver! dedim.
Rasûlullah:
— "(Hayir!) Sen önceki (deniz) gâztlerindensin!" buyurdu. (Enes ibn Mâlik dedi ki:) Ümmü Haram, Muâviye ibn Ebî Suf-
yân(in Sam Valiligi) zamaninda, deniz gazasinda gemiye binmisti, fakat denizden karaya çiktiklari zaman Ümmü Haram, bindirildigi katirdan düstü de Allah yolunda sehîd oldu [36].

13- Kadinlarin Ru'yâsi Babi [37]

21-.....Bana Hârice ibn Zeyd ibn Sabit söyle haber verdi: Ensâr'dan bir kadin olan Ümmü'1-Alâ (R), Rasûlullah ile bey'at etmistir. Ümmü'1-Alâ, râvîsi Hârice'ye, kendilerinin Muhâcirler'i aralarinda kur'a ile taksim ettiklerini haber verip söyle demistir: Bizim ailemizin payina Usmân ibn Maz'ûn düsmüstü. Biz Usmân'i evlerimizde konukladik. Fakat Usmân (bir müddet sonra) ölüm sebebi olan bir hastalikla hastalandi. Vefat edince gasledildi ve kendi elbisesi içinde kefenlendi. Sonra Rasûlullah (S) cenazenin yanina geldi. Ümmü'1-Aiâ dedi ki: Ben (cenazeyi tezkiye ederek):
— Ey Ebâ's-Sâib! Allah'in rahmeti senin üzerine olsun! Benim (senin hakkinda bildigim ve cemâate bildirmek istedigim) sehâdetim sudur ki: Allah Taâlâ muhakkak sana ikram etmistir! dedim. Bunun üzerine Rasûlullah:
— "Allah Taâlâ'nin bu ölüye ikram ve inayet buyurdugunu sana ne bildiriyor?" buyurdu.
Ben de O'na:
— Yâ Rasûlallah! Babam Sana feda olsun! Allah (bu îmânli kuluna ikram etmez de) kime ikram eder? dedim.
Bu defa da Rasûlullah:
— "Usmân ibn Maz'ûn'a gelince; yemîn ederim ki, ona yakin gelmistir (yânî o ölmüs bulunuyor). Ve yine Allah'a yemîn ederim ki, ben de bu ölü için hayir ve saadet umarim. Yine Allah'a yemîn ederim ki, ben Allah'in Rasûlü iken bana (ve size yarin) Allah tarafindan ne muamele edilecegini bilemem!" buyurdu [38].
Bunun üzerine Ümmü'1-Alâ dedi ki:
— Vallahi bundan sonra ben kimseyi tezkiye etmeye cesaret edemiyorum! demistir [39].

22-.....Bize Suayb, ez-Zuhrî'den bu hadîsi haber verdi: Rasûlullah (S):
— "Ben Usmân ibn Maz'ûn'a da ne yapilacagini bilmem" buyurdu.

Ümmü'1-Alâ: Rasûlullah'in bu sözü beni kederlendirdi de akabinde uyudum. Ru'yâmdaUsmân'a âid akmakta olan bir pinar gördüm. Uyaninca bu ru'yâyi Rasûlullah'a haber verdim. Rasûlullah:
— "Bu senin Usmân için gördügün akan pinar, onun (sevâb getiren) amelidir" buyurdu [40].

14- Bâb:

"Hulm seytandandir. Bir sahis hulm gördügü zaman sol tarafina tükürsün ve Aziz ve Celîl olan Allah'a siginsin".

23-.....Bizeel-Leys, Ukayl'den; o daIbnSihâb'dan; odaEfaû Seleme'den söyle tahdîs etti: Ebû Katâde el-Ensârî, Peygamber'in sa-hâbîlerinden ve suvârîlerindendi, O söyle dedi: Ben Rasûlullah(S)'tan isittim, söyle buyuruyordu: "Ru'yâ, Allah tarafindandir. Hulm de seytândandir. Sizden herhangibiriniz hoslanmayacagi bir hulm gördügü zaman, uyaninca hemen sol tarafina tükrük atsin ve seytândan Allah'a siginsin, böylece seytân ona zarar veremez!" [41].

15- Süt (Ru'yâda Görüldügü Zaman Ne Ile Ta'bîr Edilir?) Babi

24-..... Ibn Umer (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah(S)'tan isittim:
— "Uykuda iken bana bir kadeh süt getirildi. Ondan o kadar içtim ki, kaniklik eserlerinin tâ tirnaklarimdan sizdigini hâlâ duyuyorum. Içtikten sonra artigimi (Umer ibnu'l-Hattâb'a) verdim" buyuruyordu.
Sahâbîler:
— Yâ Rasûlallah! Bunu ne ile te'vîl ettin? diye sordular.
— "Ilim ile" cevâbini verdi [42].

16- Bâb: Bîr Sahis Ru'yâsinda Sütün, Parmaklarindan Yâhud Tirnaklarindan Aktigini Gördügü Zaman?

25-.....Ibn Sihâb'dan (o söyle demistir): Bana Hamze ibnu Abdillah ibn Umer tahdîs etti ki, kendisi babasi Abdullah ibn Umer(R)'-den söyle derken isitmistir: Rasûlullah (S):
— "Ben uykuda iken bana bir kadeh süt getirildi. Ben o sütten o kadar içtim ki, kamp doymayi tâ parmaklarimdan çikar hâlde duyuyordum. Içtikten sonra artanini Umer ibnu'l-Hattâb'a verdim" buyurdu.
Etrafinda bulunan sahâbîler:
— Yâ Rasûlallah, bunu ne ile te'vîl ettin? diye sordular. O da:
— "ilim ile" diye cevâb verdi [43].

17- Ru'yâda Gömlek Görülmesi (Ve Ta'bîrî) Babi

26-.....Ibn Sihâb söyle demistir: Bana Ebû Usâme ibn Sehl tahdîs etti ki, kendisi Ebû Saîd el-Hudrî(R)'den söyle derken isitmistir: Rasûlullah (S):
— "Ben uyudugum esnada insanlar bana arz olunuyorlardi. Üstlerinde gömlekler vardi. Bu gömleklerin kimi memelere ulasiyor, kimi daha kisa idi. Bu sirada Umer ibnu 'l-Hattâb benim yanima ugradi. Onun üstünde (eteklerini yerde) sürükledigi bir gömlek vardi" buyurdu.
Sahâbîler:
— Yâ Rasûlallah, bunu ne ile te'vîl (yânî ta'bîr) ettin? diye sordular.
Rasûlullah: '— "Dîn ile" cevâbini verdi [44].

18- Ru'yâda Gömlegi Yerde Sürükleme Babi

27-..... Ebû Saîd el-Hudrî (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah(S)'tan isittim:
— "Ben uyudugum sirada insanlar bana arz olunuyorlardi. Üstlerinde gömlekler vardi. Bu gömleklerin kimi memelere variyor, kimi bundan daha kisa idi. Umer ibnu'l-Hattâb da bana arzolundu. Onun üstünde (eteklerini yerde) sürüdügü bir gömlek vardi" buyu-ruyordu.
Sahâbîler:
— Yâ Rasûlallah, bunu ne ile te'vîl ettin? diye sordular. Rasûlullah:
— "Dîn ile (te'vîl ettim)" diye cevâb verdi [45].

19- Ru'yâda Yesillikler Ve Yesil Bahçe Görmek Babi

28-.....Muhammed ibn Sîrîn dedi ki: Kays ibnu Abbâd söyle dedi: Ben bir halkada bulundum ki, orada Sa'd ibn Mâlik ile Ibnu Umer de vardi. Derken Abdullah ibn Selâm ugradi. Oradakiler:
— Bu cennet ehlinden olan bir adamdir! dediler. Ben de ona:
— Buradakiler senin hakkinda sunu, sunu söylediler, dedim. Abdullah ibn Selâm:
— Subhânallah! Onlara, hakkinda kendileri için bir ilim mev-cûd olmayan bir sözü söylemeleri uygun olmaz. Ben sâdece söyle bir ru'yâ görmüstüm: Sanki yemyesil bir bahçenin içine konulmus bir sirik vardi. Bu sirik orada dikilmisti. Bu sirigin basinda da bir kulp vardi. Bu sirigin asagisinda da bir minsaf vardi - "Minsaf", "Vasîf" (yânî "Hizmetçi") demektir-. Bana: Bu siriga çik! denildi. Ben çiktim ve hattâ tepedeki kulpu elime aldim. Nihayet bu ru'yâmi Rasû-lullah'a arzettim. Rasûlullah (S): "Abdullah, bu en saglam kulpu tutmus olarak vefat eder" buyurdu [46].

20- Erkegin Ru'yâda Bir Kadini Açmasi Babi

29-.....Âise (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu:
"(Yâ Âise!) Sen iki kerre ru'yâmda bana gösterildin. Bir adam ipekten bir parça üzerinde senin suretini tasiyordu. O adam:
— Bu (suretin sahibi) senin müstakbel zevcendir, diyordu. Simdi ben o sureti açiyorum ki (yânî yüzünden anliyorum ki),
o suret, sen idin. Cibril'in o sözü üzerine ben:

— Eger su ru'yâm Allah tarafindan gösterilmis ise, Allah bunu infaz edip gerçeklestirir, dedim" [47]
.

21- Ru'yâda Ipek Elbise Görmek Babi

30-.....Bize Hisâm, babasi Urve'den haber verdi ki, Âise (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Ben seninle evlenmeden önce sen bana ru'yâda iki kerre gösterildin: Ben melegi, ipekten bir kumas parçasi üzerinde senin suretini tasiyor gördüm. Ben ona:
— Bu kumas parçasini aç! dedim.
Melek onu açti, bir de baktim ki, o sen idin. Ben:
— Eger bu ru*yâ Allah tarafindan ise Allah bunu infaz eder! dedim.
Sonra melek, seni bir ipek parçasi üzerinde tasirken, ikinci defa bana gösterildin. Ben ona:
— Bu parçayi aç! dedim.
O da açti; bir de baktim ki, o suret sen idin. Bunun üzerine ben:
— Eger bu ru'yâ Allah tarafindan gösterilmis ise, Allah bunu infaz eder, dedim" [48].

22- Ru'yâda Elde Anahtarlar Görülmesi Babi

31-..... Ibn Sihâb'dan (o, söyle demistir): Bana Saîd ibnu'l- Müseyyeb haber verdi ki, Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Ben Ra-sûluIIah(S)'tan isittim, söyle buyuruyordu: "Ben cevâmi'u'l-kelim ile gönderildim. Ben (bir aylik mesafedeki düsman gönüllerine) korku salmak suretiyle yardim olundum. Bir de ben uyudugum sirada, bana yer'in hazînelerinin anahtarlari getirildi de benim elime konuldu".
Muhammed (ibnu'z-Zuhrî) söyle demistir: Ve bize söyle balig oldu ki, "Cevâmi'u'l-kelim" sudur: Allah Taâlâ, Peygamber'den önceki kitâblarda bir is hakkinda, iki is hakkinda veya bunun benzeri hakkinda yazilmakta olan birçok seyleri onun içine toplar birlestirir [49].

23- Ru'yâda Saglam Kulpa Ve Halkaya Yapismak Babi

32-.....(Buradaki iki senedde) Abdullah ibn Selâm (R) söyle demistir: Ben kendimi ru'yâmda sanki bir bahçe içinde gördüm. Bahçenin ortasinda bir direk vardi. Bu diregin en yüksek yerinde de bir tutunacak kulp, bir çember vardi. Bana:
— Haydi bu direge çik! denildi. Ben:
— Gücüm yetmez! dedim.
Bunun üzerine yanima bir hizmetçi geldi ve arkamdan elbisemi kaldirdi. Ben direge çiktim ve oradaki kulpa simsiki yapistim. Neticede o kulpa simsiki yapisir hâlde iken uyandim. Akabinde bu ru'-yâmi Peygamber(S)'e arzedip anlattim. Peygamber:
— "Gördügün bu bahçe, Islâm bahçesidir (yani Islâm Dîni'dir). O direk de Islâm diregi olan Tevhîd'dir. O kulp da çok saglam olan îmân kulpudur. Sen ölünceye kadar Islâm Dîni'ne yapisarak [50]

yasayacaksin" buyurdu .

24- Ru'yâda Büyük Çadirin Diregini Yastiginin Altinda Yâhud: Yastiginin Yaninda- Görmek Babi [51]

25- Ru'yâda Kalin Ipek Kumas Görmek Ve Yine Ru'yâda Cennete Girmeyi Görmek Babi

33-.....ibn Umer (R) söyle demistir: Ben ru'yâda söyle gördüm: Sanki elimde ipekten bir kumas parçasi vardi, bununla cennette hangi mekâna dogru isaret edersem, o beni muhakkak oraya dogru uçuruyordu. Ben bu ru'yâmi Hafsa'ya anlattim. Hafsa da bunu Pey-gamber(S)'e arzetti. Bunun üzerine Peygamber:
— "Sübhesiz senin bu kardesin ne iyi bir adamdir -yâhud: Süb-hesiz Abdullah ne iyi bir adamdir-!" buyurmustur [52].

26- Ru'yâda Kayd (Yâni Baglama) Görmek Babi

34-.....Bize Muhammed ibn Sîrîn tahdîs etti ki, kendisi Ebû Hureyre(R)'den söyle derken isitmistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu:
— "Zaman yaklasinca mü'minin ru 'yasi yalan çikmaz. Çünkü mü'minin ru'yâsi, nübüvvetin kirkaltt cüz'ünden bircüz'dür. Nübüvvetten cüz' olan sey ise yalan olmaz" [53].
Ve Muhammed ibn Sîrîn söyle dedi: Ben de bunu söylerim (yâni bu ümmet ve onlarin sâhhinm ve tacirinin ru yalari sâdiKa omr aa ru'yâlari dogru olan olur).
Geçen senedle Ibn Sîrîn dedi ki: (Ebû Hureyre tarafindan) söyle deniyordu: Ru'yâ üç siniftir: Nefsin konusmasi, seytânin korkutmasi ve Allah tarafindan olan müjde. Kim ru'yâsinda hoslanmayacagi birsey görürse, bunu hiç kimseye anlatmasin ve kalkip namaz kilsin!
Yine Ibn Sîrîn dedi ki: Ebû Hureyre ru'yâda gull (lâle ve kelepçe) görmekten hoslanmazdi da kayiddan (yânî bagdan ve baglanmadan) hoslanirdi. Ve "Kayd, dînde sebattir" denilirdi [54].
Ve Katâde, Yûnus ibn Ubeyd, Hisâm ibn Hassan ve Ebû Hilâl bu hadîsin aslini Ibn Sîrîn'den; o da Ebû Hureyre'den; o da Peygam-ber(S)'den rivayet etmislerdir. Bunlarin bâzisi da ("Ru'yâ üç sinif-tir"dan "Kayd, dînde sebattir" sözüne kadar olan) bu ifâdeleri merfû' olarak hadîste kilmislardir.
Buhârî dedi ki: Ve Avf el-A'râbî'nin hadîsi merfû'u mevkuftan ayirmakta daha açiktir (bilhassa Ibn Sîrîn'in "Ben de bunu söylerim" kavlinin açiklamasiyle).
Ve Yûnus ibn Ubeyd: Ben onlarin bâzisinin bunu hadîse katmalarini sanmam, onlar ancak bu "Kayd" hakkindaki hadîsi Peygam-ber'den söylemislerdir, dedi.
Buhârî: "el-Aglâl", ancak boyunlarda olur, dedi [55].

27- Ru'yâda Akan Pinar Görülmesi Babi

35-.....Bize Ma'mer ibn Râsid, ez-Zuhrî'den; o da Zeyd ibn Sâbit'in oglu Hârice'den; o da Ensâr

kadinlarindan biri olup Rasû-lullah (S) ile bey'at eden Ümmü'1-Alâ'dan tahdîs etti. Ümmü'1-AIâ (R) söyle demistir: Muhâcirler'in (Mekke'den Medîne'ye geldiklerinde) ikaamet edecekleri yerleri tesbît etmek üzere Ensâr, kendi aralarinda kur'a çektikleri zaman Usmân ibn Maz'ûn'un ikaameti bizim aileye düsmüstü. Usmân bizim evimizde bir müddet ikaametten sonra hastalandi. Bizler onun hastaliginda islerini görüp hastabakiciligi-ni yaptik, nihayet vefat etti. Sonra onu kendi elbisesi içinde kefenledik. Akabinde Rasûlullah bizim yanimiza (cenazeye) geldi. Ben:
— Yâ Ebâ's-Sâib! Allah'in rahmeti senin üzerine olsun! Benim senin hakkindaki sehâdetim sudur: Muhakkak Allah sana ikram etmistir! dedim.
Bunun üzerine Rasûlullah bana:
— "(Allah'in bu ölüye ikram ettigini) sana bildiren nedir?" diye sordu.
Ben de:
— Vallahi bilmem! dedim. Rasûlullah:
— "Amma Usmân 'a gelince; muhakkak ki ona yakin gelmistir (yânî o ölmüstür). Ben de onun için Allah'tan hayir ve saadet umarim. Vallahi yine ben, Allah 'in Rasûlü iken,-bana ve size (Allah tara-findan) ne muamele edilecegini bilemem" buyurdu.
Ümmü'1-Alâ: Vallahi ben bundan sonra kimseyi tezkiye etmeye cesaret edemedim, dedi.
Yine Ümmü'1-Alâ dedi ki: Ben ru'yâmda Usmân ibn Maz'ûn'un akan bir pinari oldugunu gördüm. Akabinde Rasûlullah'a gelip bu ru'yâmi kendisine zikrettim. Rasûlullah:
— "Bu senin gördügün pinar, kendisinden sonra onun için akmaya devam eden amelidir" buyurdu [56]
.

28- Ru'yâda Insanlar Suya Kanincaya Kadar Kuyudan Su Çekip Çikarma Babi

Bu, kuyudan su çekme hadîsini Ebû Hureyre (R) Peygamber(S)'den rivayet etti [57].

36-.....Bize Nâfi' tahdîs etti ki, ona da Ibn Umer (R) tahdîs edip söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Ben bir kuyu üzerinde bulunup ondan (kova ile) su çikarmakta oldugum sirada bir-den yanima Ebû Bekr ile Umer geldi. Akabinde Ebû Bekr kovayi aldi da biryâhud iki dolu kova su çekti. Fakat onun su çekisinde bir za'f ve güçlük vardi. Allah Ebû Bekr'i magfiret etsin. Sonra kovayi Ebû Bekr'in elinden Umer ibnu'l-Hattâb aldi. Ve o alinca bu kova Umer'in elinde büyük bir kovaya dönüstü. Ben, insanlar içinde Umer'in gördügü isi isleyebilecek kuvvette kuvvetti ve kâmil bir kisi göremedim. En sonu insanlar o meydani develerin sulak ve eylekyeri edindiler" [58].

29- Ru'yâda Kuyudan Zaîflikla Beraber Bir Yâhud Iki Dolu Kova Su Çekmek Babi

37-.....Bize Mûsâ ibn Ukbe, Sâlim'den; o da babasi IbnUmer (R)'den, Peygamber(S)'in Ebû Bekr ile Umer'in kuyudan su çekmeleri hakkindaki hadîsini tahdîs etti. Peygamber bu ru'yâsmda söyle buyurmustur: "Ben rüyamda insanlari (bir kuyu basinda) toplanmislar gördüm. O sirada Ebû Bekr kalkti. (Halki sulamak için kuyudan) bir yâhud iki kova su çekti. Fakat Ebû Bekr'in su çekmesinde bir za'f vardi. Allah Ebû Bekr'i magfiret etsin! Bundan sonra Umer ibnu'l-Hattâb kalkti. (Kovayi

Ebû Bekr'den aldi.) Kova -Umer'in elinde- büyük bir kovaya dönüstü. Artik ben insanlar içinde Umer'in gördügü isi isleyebilecek kuvvette kuvvetli ve kâmil bir kisi göremedim. En sonu insanlar o meydani develerin sulak ve eylek yeri edindiler" [59].

38-.....Ebû Hureyre (R) söyle haber vermistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Ben uyudugum esnada kendimi duvari örülmemis bir kuyu basinda gördüm. Kuyunun üzerinde bir kova bulunuyordu. Ben hemen o kuyudan Allah 'in diledigi kadar su çikardim. Sonra kovayi Ebû Kuhâfe'nin oglu aldi, o da dolu olarak bir yâhud iki kova su çekti. Onun çekisinde bir zaîflik vardi. Allah onu magfiret eylesin! Sonra o kova, oldugundan daha büyük bir kova hâline dönüstü. Bu sefer onu Hattâb oglu Umer aldi. Artik ben insanlardan Umer ibnu'l-Hattâb'in çekisi gibi kusursuz su çeken hiçbir abkâri (ulu ve kâmil kisi) görmedim. Nihayet insanlar kendileri ve hayvanlari geregi gibi suya kandiktan sonra, su yöresinde olan otlaklarina istirahata çekildiler" [60].

30- Ru'yâda Istirahat Etmek Babi

39-.....Bize Abdurrazzâk, Ma'mer'den tahdîs etti ki, "Hemmâm da Ebû Hureyre(R)'den söyle derken isitmistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Ben uyurken kendimi bir havuz basinda, insanlari sular hâlde gördüm. Derken benim yanima Ebû Bekr geldi ve beni rahat-landirmak için elimden kovayi alip iki kova su çekti. Onun çekisinde bir nevi' za'f vardi. Allah onu magfiret eylesin! Müteakiben Hattâb oglu geldi ve ondan kovayi aldi. Artik o, kuyudan su çikarmaga devam etti. Nihayet insanlar (suya kanip) arkalarina döndüler, havuz ise hâlâ su kaynayip akar hâlde idi" [61].

31- Ru'yâda Kösk Görmek Babi

40-.....Ibn Sihâb söyle demistir: Bana Saîd ibnu'I-Müseyyeb huzurunda bulundugumuz sirada, O bize söyle buyurdu: "Ben bir kerre uyurken kendimi cennette gördüm. O sirada bir kadin gördüm ki, o bir köskün yaninda abdest almakta idi. (Yanimdaki meleklere);
— Bu kösk kimindir? diye sordum. Onlar:
— Bu Umer ibnu'l-Hattâb içindir, dediler.
(Oraya girmek istedim, fakat) Umer'in kiskançligim hatirladim da hemen yüzümü arkama çevirdim".
Ebû Hureyre: Umer ibnu'l-Hattâb (sevincinden) agladi da, sonra:
— Babam anam Sana feda olsun yâ Rasûlallah; ben Sana karsi mi kiskançlik edecegim! Dedi [62].

41-.....Câbir ibn Abdillah (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Ben ru'yâmda cennete girdim ve orada altindan yapilmis bir kösk ile karsilastim. Ben (yanimda bulunanlara):
— Bu kime âiddir? diye sordum. Onlar:
— Kureys'ten bir adamindir, dediler.
Ey Hattâb oglu!Bana oraya girmekten mâni' olan, ancak bilmekte oldugum kiskançligindir!" Umer:

— Yâ Rasûlallah! Sana karsi da mi kiskanacagim? dedi [63].

32- Ru'yâda Abdest Almayt Görmek Babi

42-.....Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Bizler Rasûlullah'm huzurunda bulundugumuz sirada O söyle buyurdu: "Ben uyudugum sirada kendimi cennette gördüm. O sirada bir kadinla karsilastim ki, o kadin bir köskün yaninda abdest almakta idi. Ben:
— Bu kösk kimindir? diye sordum. Oradakiler:
— Umer'e âiddir, dediler.
Umer'in kiskançligini hatirladim da hemen yüzümü arkama çevirdim".
Umer agladi da:
— Yâ Rasûlallah! Babam anam Sana feda olsun! Sana karsi mi kiskanacagim? Dedi [64].

33- Ru'yâda Ka'be'yi Tavaf Etmek Babi

43-.....Abdullah ibn Umer (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Ben uyudugum sirada kendimi ru'yâmda Ka'be'yi tavaf ediyor buldum. O sirada esmer, saliverilmis düz saçli bir kisi gördüm. Iki kisi arasinda idi, basi su döküyordu. Ben (orada bulunanlara):
— Bu kimdir? diye sordum. Onlar:
— Meryem oglu'dur, dediler.
Ona yönelmek üzere ilerledigim sirada bir de kirmizi yüzlü, uzun boylu, basi kivircik saçli, sag gözü sakat, börtlek; sanki salkiminda-ki benzerlerinden disari çikmis iri bir üzüm tanesi! Ben (oradakile-re):
— Bu kimdir? diye sordum. Onlar:
— Bu, Deccâl'dir, dediler.
Ona benzemek bakimindan insanlarin en yakin olani tbnu Katan '-dir."
Ibnu Katan, Huzâa kabilesinin bir kolu olan Mustalik ogullari boyundan bir adamdi [65].

34- Bâb: Bir Sahis Ru'yâda Sütten Artanini Baskasina Verdigini Gördügü Zaman?

44-..... Abdullah ibn Umer (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah(S)'tan isittim, O söyle buyuruyordu:
— "Ben uyudugum sirada bana süt dolu bir kadeh verildi. Ben ondan o kadar içtim ki, kaniklik eserlerinin cereyan etmekte oldugunu hâlâ duyuyorum. Sonra artanini Umer'e verdim".
Sahâbîler:
— Yâ Rasûlallah, bunu ne ile te'vîl ettin? diye sordular. O da:
— "Ilim ile" cevâbim verdi [66].

35- Ru'yâda Emînlik Olmasi Ve Korkunun Gitmesini Görmek Babi

45-.....Ibn Umer (R) söyle demistir: Rasûlullah (S) zamaninda, Rasûlullah'in sahâbîlerinden birtakim insanlar ru'yâ görürlerdi de, bu ru'yâlarini Rasûlullah(S)'a anlatirlardi. Rasûlullah da o ru'-yâlar hakkinda Allah'in diledigi ta'bîrleri söylerdi. Ben ise o sirada yasi küçük bir oglan idim. Evlenmeden önce benim evim mescid idi (ben orada barmirdim). Kendi kendime: Eger sende bir hayir varsa, elbette bu adamlarin görmekte olduklari gibi ru'yâ görürsün! dedim. Nihayet bir gece yattim da:

— Allah'im! Eger bende bir hayir bilmekte isen, bana bir ru'yâ göster! diye duâ ettim.

Ben böyle uyumakta iken birden benim yanima iki melek geldi. Onlardan herbirinin elinde demirden yapilmis ucu çevgenli birer sopa vardi. Onlar beni cehenneme yöneltip götürüyorlardi. Ben onlarin ikisi arasinda oldugum hâlde:

— ' 'Yâ Allah! Ben cehennemden Sana siginirim!" diye duâ ediyordum.

Sonra bana söyle gösterildi: Beni, elinde demirden yapilmis çevgenli bir sopasi bulunan bir melek karsiladi ve o bana:

— Asla korkmayasin! Sen ne güzel adamsin, eger namaz kilmayi çogaltir olsan! dedi.

Akabinde bunlar beni götürdüler ve nihayet beni cehennemin kenari üzerinde durdurdular. Bir de baktim ki, cehennem kuyu duvari gibi örülmüstü. Onun, örülü kuyunun yanlari gibi birçok çikintili yanlari vardi. Her iki çikinti arasinda elinde demirden yapilmis ucu çev-
genli bir sopasi bulunan bir melek vardi. Ben cehennemin içinde, baslan asagi taraflarinda olmak üzere zincirlerle asilmis birtakim insanlar gördüm. Ve yine ben onun içinde Kureys'ten birçok insanlari tamdim. Akabinde melekler beni sag taraftan götürdüler.

Ben (uyandiktan sonra) bu ru'yâmi kizkardesim Hafsa'ya anlattim. Hafsa da bunu Rasûlullah'a arzetti. Rasülullah (S):

— "Subhesiz Abdullah iyi bir adamdir. (Keski gece namazi kilmayi âdet edinse!)" buyurmustur.

Râvî Nâfi': Ibn Umer bundan sonra gece namazim çok yapmaktan vazgeçmedi, demistir [67].

36- Ru'yâsinda Sag Taraf Üzerine Alinip Yürütülen Kimse Babi

46-.....Bize Ma'mer, ez-Zuhrî'den; o da Sâlim'den haber verdi ki, Abdullah ibn Umer (R) söyle demistir: Ben Peygamber (S) zamaninda ergen olup bekâr genç bir oglan idim ve (o zamanin âdeti üzere) ben mescidde geceleyip uyurdum. O zaman uykusunda bir ru'yâ gören kimse, bu ru'yâsini sabahleyin Peygamber(S)'e arzederdi. Ben de:

— Yâ Allah! Eger benim için Senin yaninda bir hayir varsa, bana bir ru'yâ göster ki, onu bana Rasülullah ta'bîr etsin! diye dua ettim.

Akabinde uyudum. Ru'yâmda iki melek gördüm, onlar bana geldiler ve beni götürdüler. Sonra onlara baska bir melek kavustu. O bana:

— Sen korkutulmayacaksin, çünkü sen iyi bir adamsin! dedi.

Akabinde o iki melek beni cehenneme götürdüler. Baktim ki, cehennem kuyu duvari gibi örülmüstü. Içinde bâzilarini tanidigim birtakim insanlar vardi. Müteakiben o iki melek beni alip sag taraf üzerine götürdüler.

Sabaha ulasinca ben bu ru'yâmi Hafsa'ya anlattim. Hafsa da bunu Peygamber(S)'e arzettiginde, Peygamber:

— "Subhesiz Abdullah ne iyi bir adamdir, fakat gecenin bir kisminda nafile namaz kilmayi çogaltsa!" buyurmustur.
ez-Zuhrî: Ve Abdullah ibn Umer bundan sonra geceden bir kisminda nafile namaz kilmayi çogaltir oldu, demistir [68].

37- Ru'yâda Kendisine Kadeh Verilmesi Babi

47-.....Abdullah ibn Umer (R) söyle demistir: Ben Rasûlullah(S)'tan isittim; O: "Ben uyudugum sirada bana süt dolu bir kadeh getirildi de, ben ondan içtim. Sonra artanimi Umer ibnu'l-Hat-tâb'a verdim*' buyuruyordu.
Sahâbîler:
Yâ Rasûlallah! Bunu ne ile te'vîl (yânî ta'bîr) ettin? diye sordular.
Rasûlullah:
— "ilim ile" diye cevâb verdi [69].

38- Bâb: Ru'yâda (Uçucu Olmayan) Birsey Uçtugu Zaman?

48-.....Ubeydullah ibnu Abdillah söyle demistir: Ben Abdullah ibn Abbâs(R)'tan RasûluIlah(S)'in zikretmis oldugu ru'yâsim sordum. Ibn Abbâs söyle dedi: Bana Rasûlullah'in söyle buyurdugu zikrolundu: "Ben uyurken ru'yâmda ellerime altindan iki bilezik konuldugunu gördüm. (Bunlar kadin zîneti oldugu için) bunlardan korktum ve bunlari çirkin gördüm. Bunun üzerine bana izin verildi de ben bunlari üfledim. Bunlarin ikisi de uçtu. Ben bu iki bilezigi benden sonra çikacak olan iki yalanci (peygamber) ile te'vîl ettim".
Ubeydullah ibn Abdillah: Onlardan biri Feyrûz ed-Deylemî'nin
Yemen'de öldürdügü el-Esved el-Ansfdir, digeri de Museylime'dir, demistir [70]

39- Bâb: Insan Ru'yâda Bogazlanacak Sigirlar Gördügü Zaman?

49-..... Bize Ebû Usâme, Bureyd'den; o da dedesi Ebû Burde'den; o da Ebû Mûsâ el-Es'arî'den zannediyorum ki, o da Peygam-ber'den tahdîs etti. Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Ben ru'yâda kendimi Mekke'den hurmaliklari olan bir arazîye hicret ediyorum gördüm. Düsüncem, o hurmalik arazînin el-Yemâme yâhud da Hecer olduguna gitti. Bir de gördüm ki, o, Câhiliyet'te Yesrîb denilen Me-dîne'dir. Ben orada birtakim sigirlar gördüm. Allah en hayirlidir (Allah'in onlar için yapacagi en hayirlidir). Sonra gördüm ki, o sigirlar, Uhud günü sehîd edilen mü'minlerdir. O hayir da Allah'in onunla getirmis oldugu hayir ve Bedir gününden sonra Allah'in bizlere onunla vermis oldugu sidkin sevabidir" [71].

40- Ru'yâda Üfürme Görülmesi Babi

50-.....Bize Ma'mer ibn Râsid haber verdi ki, Hemmâm ibn Münebbih: Iste bu Ebû Hureyre'nin bize RasûluIlah(S)'tan tahdîs ettikleri hadîslerdendir dedi ki, O: "Bizler, kitâb ehline göre en sonra gelmisleriz; kiyamet gününde en basa geçecek olanlariz" buyurmustur. Ve yine Rasûlullah söyle buyurmustur: "Bir kerre uyurken ru'-yâmda bana Yer'in hazîneleri getirildi ve ovucumun içine iki altin bilezik konuldu. Bu bilezik ru 'yasi bana agir geldi ve beni kederlendirdi. Allah tarafindan bana: O iki bilezige üfür! diye vahy verildi. Ben de onlara üfledim, hemen ikisi de uçup gitti. Ben bu iki bilezigi, iki yalanci (peygamber) ile te'vîl ettim ki, ikisi arasinda bulundugum San 'â'nin sahibi el-Esved el-Anst ile Yemâme'nin sahibi (Musçy\ime)dir" [72].

41- Bâb: Insan Ru'yasinda Birseyi Bir Taraftan Çikarip Da Onu Baska Bir Yerde Iskân Ettigini Gördügü Zaman?

51-.....Bana kardesim Abdulhamîd, Süieymân ibn Bilâl'den; o da Mûsâ ibn Ukbe'den; o da Salim ibn Abdillah'tan; o da babasi Abdullah ibn Umer(R)'den tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Ben ru'yâmda söyle gördüm: Sanki (Sudanli) siyah, basinin saçi daginik bir kadin Medine'den çikti da nihayet Mehye'a'ya -ki orasi Cuhfe 'dir- varip, orada durdu. Ben bu ru 'yâmi, fyfedîne vebasinin Mehye'a'ya naklolunmasiyle te'vîl ettim".

42- Ru'yâda Siyah Kadin Görmek Babi

52-.....Bana Salim ibn Abdillah, babasi Abdullah ibn Umer(R)'den Peygamber(S)'in Medine hakkindaki ru'yasini söyle tahdîs etti: ' 'Ben ru 'yâmda basi daginik siyah bir kadin gördüm ki, o Medine'den çikti da nihayet Mehye'a'da konakladi. Ben bu m 'yâmi Me-dîne vebasinin Cuhfe'den ibaret olan Mehye'a'ya tasinmasiyle te'vîl ettim ".

43- Ru'yâda Basinin Saçi Daginik Kadin Görmek Babi

53-.....Bana Süleyman, Mûsâibn Ukbe'den; o da Sâlim'den:
o da babasindan tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Ben ru'yâmda basinin saçi daginik siyah bir kadinin Medine'den çikip nihayet Mehye'a'da durdugunu gördüm.- Ben bunu Medine vebasinin Cuhfe'den ibaret olan Mehye'a'ya tasinmasi ile te'vîl ettim" [73].

44- Bâb: Insan Ru'yâda Kiliç Sallayip Hareket Ettirdigi Zaman?

54-.....Bize Ebû Usâme, Zeyd ibn Abdillah'tan; o da dedesi Ebû Burde'den; o da Ebû Mûsâ el-Es'arî(R)'den; -zannederim- o da Peygamber(S)'den tahdîs etti. O, söyle buyurmustur: "Ben ru'yâm-da kendimi, bir kiliç salladigimi ve kilicimin ortasinin kirilip bir gedik açildigini gördüm. Bunun te'vîli Uhud günü mü'minlerden isabet alanlar imis. Sonra bir kerre daha kiliç salladim. Kiliç bu sefer oldugundan daha güzel hâle döndü. Bunun te'vîli de Allah 'in onunla getirdigi fetih ve mü'minlerin birlesmeleridir" [74].

45- Ru'yâsi Hakkinda Yalan Söyleyen Kimse Babi

55-.....Bize Sufyân ibn Uyeyne, Eyyûb'dan; o da Ikrime'den; o da Ibn Abbâs(R)'tan tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyle buyurmus-tur: "Her kim görmedigi bir ru 'yayi gördüm diye iddia ve israr ederse (kiyamet gününde) ona iki sair (=arpa) dönesinin birbirine dügümlenmesi teklif ve hiçbir zaman yapamayacagi bu isle azâb olunur [75].
Her kim de bir cemiyetin duyulmasini istemedikleri yâhud bundan kaçindiklari bir haberini isitmeye çalisirsa, onun iki kulagina kiyamet gününde kursun dökülür. Her kim de (hayât sahibi) bir suret resmederse, ona da:
— Haydi buna rûh üfle (can ver)/ diye teklif olunarak azâb olunur.
Hâlbuki o, hayât vermek kudretini hâiz degildir" [76].
Sufyân: Eyyûb bize bu hadîsi vasletti (yânî senediyle rivayet etti), demistir.
Kuteybe de söyle dedi: Bize Ebû Avâne, Katâde'den; o da Ikrime'den; o da Ebû Hureyre'den "Ru'yâsi hakkinda yalan söyleyen kimse" kavlini tahdîs etti.
Su'be de Ebû HâsIm er-Rummânî'den söyledi. O: Ben Ikrime'-den isittim, Ebû Hureyre (R): "Bir suret yapan, rüyasinda yalandan birsey gördügünü iddia eden ve istenilmeyen bir sözü isitmeye çalisan kimse..." sözünü söyledi [77].

56-.....Bize Hâlid ibn AbdiIIah et-Tahhân, Hâlid el-Hazzâ'dan;
o da Ikrime'den tahdîs etti ki, Ibn Abbâs (R): "isitmeye çatisan, yalandan ru'yâ gördügünü iddia eden ve suret yapan" diyerek, yukarida geçen hadîs tarzinda rivayet etmistir.
Hisâm ibn Hassan el-Kardûsî, Ikrime'den; o da Ibn Abbâs'tan, onun kavli olmak üzere, Hâlid el-Hazzâ'ya niutâbaat etmistir.

57-.....Bize Ibn Umer'in kölesi olan Abdurrahmân ibnu Abdillah ibn Dînâr babasi Abdullah ibn Dînâr el-Adevî'den; o da Ibnu Umer(R)'den tahdîs etti ki, Rasûlullah (S): "Yalanlardan en büyük yalan, ru 'yasinda görmedigi seyi iki gözüne göstermek iddiasidir" buyurmustur [78].

46- Bâb:

"Insan uykusunda hoslanmayacagi birsey gördügünde o ru'yâyi kimseye haber vermesin ve onu zikretmesin"

58-.....Bize Su'be tahdîs etti ki, Abdu Rabbih ibn Saîd söyle demistir: Ben Ebû Seleme'den isittim, söyle diyordu: And olsun ki, ben ru'yâ görürdüm de bu ru'yâ beni hasta yapardi. Nihayet Ebû Ka-tâde'den isittim, söyle diyordu. Ben de ru'yâ görürdüm de, gördügüm ru'yâ beni hastalandirir idi. Nihayet Peygamber(S)'den isittim, O söyle buyuruyordu: "Güzel ru'yâ Allah tarafindandir. Sizden her-hangibiriniz sevmekte oldugu birsey gördügü zaman bunu, kendisini seven kimselerden

baskasina anlatmasin. Hoslanmayacagi birsey gördügü zaman ise, bu ru'yânin serrinden ve seytânin serrinden ("Eûzu billahi mine's-seytânVr-racîm" diyerek) Allah'a siginsin ve sol tarafina üç defa tüflesin ve sakin bu kötü ru 'yasini kimseye söylemesin. Çünkü bu suretle o çirkin ru'yâ kendisine zarar veremez".

59-.....Bana Ibnu Ebî Hazim ile ed-Derâverdî, Yezîd ibn Abdillah'tan; o da Abdullah ibnu Habbâb'dan; o da Ebû Saîd el-Hudrî-(R)'den tahdîs etti ki, o da Rasülu!Iah(S)'tan söyle buyururken isit-mistir: "Sizden biriniz sevdigi bir ru'yâyi görürse, bilsin ki, o Allah tarafindan(b\r telkin)<#r. Ru 'yâ sahibi bu ru'yâsi üzerine Allah'a ham-detsin ve onu baskasina da söylesin. Buna aykiri, hoslanmadigi bir ru 'yâ gördügünde de muhakkak ki, bu ru 'yâ da seytândandir. Bu hâlde ru 'yâ sahibi, ru 'yânin serrinden Allah 'a siginsin ve ru 'yasini kimseye söylemesin. Çünkü bu suretle o ru'yâ, sahibine zarar vermez" [79].

47- Ta'bîr Edici, Tabirde Isabet Etmedigi Zaman Ru'yâ Tefsirinin Ilk Ta'bîr Ediciye Âid Olacagi Görüsüne I'tikaad Etmeyen Kimse Babi [80]

60-.....Ibn Abbâs (R) söyle tahdîs ediyordu: Bir kisi Rasûlullah(S)'a geldi de söyle dedi:
— Ya Rasûlallah! Ben bu gece ru'yâmda yerle gök arasinda bir bulut gördüm, ondan yere yag ve bal yagiyordu. Insanlarin da bu yagdan ve baldan avuç avuç almakta olduklarim görüyordum. Kimi çok, kimi az topluyordu. Bu sirada yerden göge bir ip uzandigini gördüm. Onun ardisira Seni görüyordum ki Yâ Rasûlallah, Sen o ipe tutunup yukariya (göge dogru) yükseldin. Sonra o ipi baska bir kimse tuttu, o da yükseldi. Sonra baska bir kimse daha tutup bu (üçüncü kimse) de yükseldi. Sonra (dördüncü) biri tuttu. Fakat bu defa ip koptu. Sonra ip baglanip bitistirildi. Bunun üzerine Ebû Bekr:
— Yâ Rasûlallah, babam anam Sana feda olsun! Vallahi beni birakip herhalde müsâade ediniz de, bu ru'yâyi ben ta'bîr edeyim! dedi.
Rasûlullah da:
— "Haydi ta'bîr et!" diye izin verince, Ebû Bekr söyle yordu:
— Bu zâtin gördügü bulut, Islâm'dir. Ondan yagan yag, bal Kur'-ândir. Onun tatliligindan çok veya az (kaabiliyet derecelerine göre, müslümânlar) faydalanacaklardir. Gökten yere erisen ip de, üzerin-de bulundugun hakk ve adalet ipidir. Sen onu tutuyorsun. Allah da Sen'i yükseltiyor. Sen'den sonra o hakk ve adalet ipini baska birisi tutacak ve o iple yükselecek. Sonra baska birisi daha tutacak, o da yükselecek. Sonra bir kimse daha tutacak, fakat ip kopacak. Sonra orîun için baglanip, o da yükselecek.
Bu ta'bîrin sonunda Ebû Bekr:
— Yâ Rasûlallah, babam anam Sana kurban olsun! Bana haber versen, bu ta'bîrimde isabet mi ettim, yoksa hatâ mi ettim? diye sordu.
Rasûlullah:
— "Bâzisinda isabet, bâzisinda hatâ ettin" buyurdu.
Ebû Bekr:
— Yâ Rasûlallah, hatâ ettigim ciheti Allah rizâsi için bana haber versen! dedi.

Rasûlullah:

— "Allah adina and vererek israr etme!" buyurdu [81].

48- Ru'yâ Ta'bîrini Sabah Namazinin Ardindan Yapmak Babi [82]

61-..... Bize Ebû Recâ Imrân el-Utâridî tahdîs etti. Bize Semure ibn Cimdeb (R) tahdîs edip söyle dedi: Rasûlullah (S), sahâbî-lerine hitaben:
— "Sizlerden herhangibiriniz ru'yâ gördü mü?" diye sormayi çok yapardi.
Semure dedi ki: Bunun üzerine Rasûlullah, Allah'in anlatmasini istedigi kimselere karsi anlatir, ta'bîrini yapardi. Bir gün sabah vakti bize kendi gördügü ru'yâsini söyle anlatti: "Bana bu gece iki kisi (yâni iki melek) geldiler. Onlar beni götürüyorlardi ve onlar bana:
— Bizimle yürü! dediler.
Ben de onlarin beraberinde yürüdüm. Nihayet biz, yatmakta olan bir adamin yanina vardik. Bunun bas ucunda da elinde tas bulunan baska bir adam durmus, o yatan adamin basini tasla vurup kiriyor-du. Tasi basina her vurdugunda tas o tarafa yuvarlanip gidiyordu. Atan adam da arkasindan kosuyor ve onu tekrar alip getiriyordu. O dönüp gelmeden, bunun basi iyi oluyor ve eski hâline dönüyordu. Sonra tasi getiren adam, yatan adamin üzerine dönüyor ve birinci defa yaptigi gibi tekrar onun basini ezme isini yapiyordu".
Rasûlullah dedi ki: "Ben bu iki melege:
— Subhânaîlah! Bu iki adam nedir? diye sordum. Iki melek bana:
— Yürü, yürü! dediler".
Rasûlullah dedi ki: "Bizler yürüdük ve sonunda arka üstü yat-rms bir adamin yanina geldik. Onun bas ucunda da elinde demirden çatal bir kanca bulunan Baska bir adam ayakta duruyordu. Ayakta duran adam, yatan adamin yüzünün bir tarafi üzerine egiliyor ve agzinin yan tarafini tâ basinin arkasina kadar kesip parçaliyordu. Yine onun bogazini da basinin arkasina kadar kesip parçaliyor, gözünü de basinin arkasina kadar yirtip parçaliyordu".
Râvî dedi ki: Bazen Ebû Recâ "Yüsersiru(= Keser)" yerine "Ya-sukku(= Ysirar)" ta'bîrini söylemistir.
Rasûlullah dedi ki: "Sonra bu adam agzin diger tarafina geçiyor ve orasini da birinci yanini yaptigi gibi yarip parçaliyordu. Bu kismLparçalamayi bitirinceye kadar agzin diger yani oldugu gibi iyi-lesiyordu. Sonra adam tekrar oraya dönüyor, orasini birinci defada yaptigi gibi kesip yarma yapiyordu".
Rasûlullah dedi ki: "Ben yine yanimdaki iki melege:
— Subhânattah! Bu iki adamin hâlleri nedir? diye sordum". Rasûlullah dedi ki: "Iki melek bana:
— Yürü, yürü! dediler.
Biz yine yürüdük ve tennûr gibi alti genis, üstü dar bir firin yanina geldik".
Râvî dedi ki: Zannederim ki, O söyle diyordu: "Bir de baktik ki, onun içinde karisik bagirmalar ve birçok sesler vardi".
Dedi ki: "Biz onun agzina dogru baktik ki, içeride birçok çiplak erkekler ve çiplak kadinlar vardi. Onlarin asagisindan kendilerine bir ates alevi geliyordu. Onlara bu alev geldikçe, bagirip çagiriyorlardi".

Rasûlullah dedi ki: "Ben yanimdaki iki melege:
— Bu çiplak erkekler ve kadinlar nedir? diye sordum". Dedi ki: "Melekler bana:
— Yürü, yürü-! dediler".
Dedi ki: "Biz yine yürüdük ve bir nehir üzerine geldik".
Râvî dedi ki: Zannediyorum ki, o söyle diyordu: "Nehir kan gibi kirmizi idi. Baktik ki, bu nehrin içinde yüzmekte olan bir adam vardir. Nehrin kenarinda da yanibasinda birçok taslar toplamis olan bir adam vardi. Nehirdeki bu adam yüzdügünce yüzüp geliyor, sonra yaninda taslar toplayan adamin yanina geliyor, ve ona dogru agzini açiyor. Kenardaki adam da ona bir tas atip yutturuyor, bunun üzerine nehirdeki adam yüzerek geriye dogru gidiyor. Sonra tekrar kenardakine dogru dönüp geliyor. Kenardakinin yanina her dönüsünde kenardaki, onun agzinin içine bir tas atiyor ve ona tasi yutturuyor".
Rasûlullah dedi ki: "Ben yanimdaki iki melege:
— Bu iki adamin hâli nedir? diye sordum. Onlar da bana:
— Yürü, yürü! dediler".
Rasûlullah dedi ki: "Biz yine yürüdük ve sonunda görmekte oldugun en çirkin görünüste olan çirkin manzarali bir adamin yanina geldik. Bir de baktik ki, onun yaninda yakmakta oldugu ve etrafinda kosmakta bulundugu bir ates vardir".
Rasûlullah dedi ki: "Ben yine meleklere:
— Bu adamin hâli nedir? diye sordum". Rasûlullah dedi ki: "Onlar da bana:
— Yürü, yürü! diye emrettiler.
Biz yine yürüdük, sonunda uzun agaçlar ve bol bitkilerle sarilmis bir bahçeye geldik. Bahçede baharin her bir çiçeginden vardi. Bahçenin ortasinda çok uzun boylu bir adam vardi ki, ben onun semâya dogru uzanan basini hemen hemen göremiyordum. Adamin etrafinda da asla görmedigim kadar pek çok çocuklar vardi".
Rasûlullah dedi ki: "Ben yanimdaki iki melege:
— Bu uzun adam ve bu çocuklar nedir? diye sordum". Rasûlullah dedi ki: "Iki melek bana:
— Yürü, yürü! dediler".
Rasûlullah dedi ki: "Biz yine yürüdük ve sonunda büyük bir bahçeye vardik ki, ben asla ondan daha büyük ve ondan daha güzel bir bahçe görmüs degilim".
Rasûlullah dedi ki: "Yanimdaki iki melek bana:
— Bu agaçlarin içinde yüksege çik! dediler".
Rasûlullah dedi ki: "Biz meleklerle o agaçlarin içlerinde yükseklere dogru çiktik. Nihayet altin ve gümüsten tuglalarla bina edilmis olan bir beldeye ulastik. Medine'nin kapisina geldik ve açilmasini istedik. Kapi bizim için açildi. Kapidan sehre girdik. Bizleri onun içinde birtakim adamlar karsiladilar ki, bunlarin vücûdlarimn yarisi görmekte oldugun en güzel insan seklinde, diger yarisi da görmekte oldugun en çirkin insan seklinde idi".
Rasûlullah dedi ki: "Yanimdaki iki melek o insanlara:
— Gidiniz de su nehir içine giriniz (ve onun hâlis suyu ile çirkin sifatinizdan yikaniniz)/ dediler".
Rasûlullah dedi ki: "Orada enliligine akmakta olan bir nehir vardi ki, sanki onun suyu süt kadar beyaz idi. O insanlar gittiler ve o nehrin içine girdiler. Sonra onlar kendilerinden o çirkin sifatlar gitmis olarak bizim yanimiza döndüler ve onlar en güzel surette dönmüslerdi".
Rasûlullah dedi ki: "Melekler bana:

— Bu Medine, Adn Cenneti'dir, iste burasi Sen 'in menzilindir! dediler".
Rasûlullah dedi ki: "Gözlerim yükselip yukariya dogru bakti ki, gökyüzündeki çok uzak bulut gibi bembeyaz bir kösk gördüm".
Rasûlullah dedi ki: "Melekler bana:
— Iste orasi da Sen'in menzilindir! dediler". Rasûlullah dedi ki: "Ben de onlara:
— Allah sizlere bereketler ihsan eylesin, beni birakin da ben oraya gireyim, dedim.
Onlar:
— Sen simdi oraya giremezsin. Sen ileride oraya gireceksin! dediler".
Rasûlullah dedi ki: "Ben meleklere:
— Ben bu gece boyunca çok hayret verici seyler görmüsümdür. Benim gördügüm bu seyler nedir? dedim".
Rasûlullah dedi ki: "Iki melek bana söyle anlattilar:
— Bizler Sana haber verecegiz: Su yanina geldigin ve tas ile basi ezilen birinci adam yok mu; iste o, Kur'ân'i aliyor, onu reddediyor ve farz namazi kilmadan basi üzerinde uyuyordu. Su üzerine gelip, basinin arkasina kadar agzinin bir tarafi ve bogazi da basinin arkasina kadar, gözü de basinin arkasina kadar yirtilip parçalandigini gördügün adama gelince; o adam da erkenden evinden gider ve öyle bir yalan söylerdi ki, onun bu yalani her tarafa yayilirdi. Su yukarisi dar, asagisi genis firin gibi binanin içinde görmüs oldugun o çiplak erkek ve kadinlara gelince; onlar da zina eden erkekler ve zina eden kadinlardir. O nehirde yüzmekte olup üzerine geldigin ve kendisine tas yutturulan adam ise; o ribâ yiyen kimsedir. Bir ates yaninda onu yakip etrafinda kosmakta olan o çirkin manzarali adama gelince; o da cehennemin bekçisi olan Mâlik'tir. O büyük bahçenin içinde gördügün uzun boylu adama gelince; o da Ibrahim Peygamber 'dir. Onun etrafindaki çocuklar ise, fitrat üzere ölen herbir çocuktur".
Semure dedi ki: Müslümanlarin bâzisi:
— Yâ Rasûlallah! Müsriklerin çocuklari da mi? diye sordular. Rasûlullah:
— "Müsriklerin çocuklari da" buyurdu. "Melekler devamla:
—Kendilerinin bir kisim güzel, diger kisimlari da çirkin olan o topluluga gelince; onlar bir kisim güzel amellerini diger çirkin amel-leriyle karistirmis olan kimselerdir ki, Allah onlarin suçlarindan vazgeçmistir, dediler" [83].
Kastallânî: Bu Ta'bîr Kitâbi'nin sonu 915 yili sa'hân ayinin yirmincisi olan pazartesi günü bitirildi, demistir. Bizim hu çalismamiz da Allah'in yardimi ile 5 temmuz 1984/6 sevval 1404 persembe günü ikindiden sonra bitirildi.

---

[1] Ta'bîr, "Tefsîr" ma'nâsina olup Türkçe'de "Düs yormak" diye ifâde edilir. Ta'bîr, "Geçmek" ma'nâsina olan iiUbûr" maddesinden alinan tef îl vezninde masdardir, görülen düsün zahirinden bâtinina, seklinden delâlet ettigi hakîkate geçirmek demek olur. Buna göre ru'yâ da kisinin düsünde gördügü suret ve misâldir ki, bu enfüsî suret ve misâlden, onun delâlet ettigi meal ve hakîkate geçilmis olur.
Ibnu'l-Arabî ru'yâyi söyle ta'rîf etmistir: Ru'yâ, Allah Taâlâ'nin melek vâ-sitasiyle hakikat veya kinaye olarak kulun suurunda uyandirdigi enfüsî idrâkler ve vicdanî duygulardir yâhud da seytanî telkînlerden yas-kuru karisik hayâllerden ibarettir. Ru'yânm uyaniklikta benzeri nefsimizden geçen hâtiralardir. Bu hâtiralar bazen bir maksada yönelik olarak bir nizâm silsilesi içinde nefse gelir, bazen de karmakarisik bir surette tasavvur olunur. Bu i'tibâr ile ru'yâ, enfüsî ve kalbî bir görüstür, Nitekim ru'yet de âfâkî ve gözle görüstür...
[2] Ru'yâ, peygamberlik nurlarinin baslangici olunca, bunun safak isigina benzetilmesi en yüksek edebî belagat numûnesidir. Safak sökmekle ziyanin karanliklari yararak ufuklara yayildigi gibi, dogru ru'yâ ile dogan peygamberlik günesi de Câhiliyet karanliklarini yararak âlemin ufuklarina yayilmistir, demek oluyor. ..
[3]

Bunun bir rivayeti Vahyin baslamasi bâbi'nda geçmis ve orada bâzi açiklamalar verilmisti.

[4]
Ibn Abbâs'm bu tefsirini Taberî, Alî ibn Ebî Talha yolundan; o da Ibn Abbâs'-tan olmak üzere rivayet etmistir.

[5]
Basligin birinci fikrasi bâzi nüshalarda "er-Ru'yâ's-Sâlihâ = Iyi ve Güzel Ru'yâ" seklinde gelmistir.
Basliktaki âyette sidki, dogrulugu bildirilen ru'yâyi Rasûlullah (S) Hudey-biye seferine çikmazdan önce görmüstü. Ru'yâsmda emniyet içinde Mekke'ye girilip umre edilecegini, sahâbîlerin kimi basini tiras ettigini, kimi saçlarini kisalttigini görmüstü. Bu ru'yâsim sahâbîlerine bildirince, onlar da Peygamber'in ru'-yasi hakk ve vukû'u muhakkak oldugunu bildiklerinden sevinmislerdi. Ru'yânin bu sene gerçeklesecegini sanarak Hudeybiye seferine katilmislardi. Hâlbuki umreye mâni' olan müsriklerle Hudeybiye muâhedenâmesi imzalanip kurban kesilerek geri dönülünce, ru'yânin bu sene gerçeklesecegini sananlar: Hani Mekke'ye girecektik? Bu ru'yâ nerede? diye bir sübhe ortaya koymuslardi. Hâlbuki ru'yâ gelecek sene gerçeklesecekti vç gerçeklesti. Hudeybiye seferi hicretin altinci yilinda Idi. Yedinci yilinda da muahede hükmüne göre umre yapildi. Bundan önce de Hayber fetholundu ki, âyetteki "Fethen karîben = Yakin feth" budur. Feth Sûresi ve bu âyet, Hudeybiye seferinden dönüste yolda ve bir rivayete göre Cuh-fe'de inmistir.

[6]
Rasûlullah'a sâliha ve sâdika suretiyle vahy alti ay devam etmistir. Ondan sonra ekseriyetle vahy vazîfesiyle görevli Cibrîl vâsitasiyle veya vasitasiz vahyo-lunmustur. Onun peygamberlik ve rasûllük hayâti yirmiüç sene devam ettigine göre, ru'yâ yoluyla vahy müddeti, peygamberlik zamaninin kirk alti cüz'ünden bir cüz'ü olur. Bu bakimdan sâlih mü'minin gördügü ru'yâ, sihhat ve isabet i'tibâriyle peygamberligin kirkalti cüz'ünde bir cüz'üne uygun bulunur demektir. Yoksa peygamberlikten böyle bir cüz'ü bakîdir ve o kuvvette bir ilmî hususiyeti hâiz olarak devam etmektedir sanilmamahdir. Sonra bu zann, ru'yâyi vahy ve nass derecesine yükseltir, bu da tesrî'in devamini gerektirir ki, çok tehlikelidir. Dînî umdelerin istikrarina aykiridir

[7]
Bu Ebû Katâde hadîsi, basligi içine alici ve açiklayici mâhiyettedir.
Hulm, uykuda görülen ve enfüsî, âfâkî hiçbir ma'nâya delâleti olmayan seytanî hayâlden ibarettir. Türkçe'deki "Ihtilâm" da bundan alinmistir ki, "Seytân aldatma" diye ifâde ederiz.

[8]
Bu hadîste Peygamber, güzel ve çirkin ru'yâ görenlerin nasil hareket edeceklerini ögretmistir. Kötü ru'yâ gören, bunun serrinden Allah'a siginsin demek, Eûzu billahi mine's-seytânVr~racîm desin ma'nâsinadir.

[9]
Bu baslik, bundan önce geçen hadîsten bir parçadir.

[10]
Bunun hâsili sudur: Sâliha ru'yânm âdabi üçtür: Bu güzel ru'yâya karsilik Allah'a hamdetmek, onunla sevinip müjdelenmek ve onu yalniz sevdigi kimselere söylemek. Hulmun, yânî kötü ve karisik ru'yânin âdabi da dörttür: Onun serrinden ve seytânin serrinden Allah'a siginmak, uykusundan uyandigi zaman sol tarafina tüflemek, bu kötü ru'yâyi asla kimseye söylememek ve üzerinde bulundugu yandan öbür tarafa dönmek. Bu son kayidi, yânî bulundugu yandan öbür tarafa degisme fikrasini Müslim rivayet etmistir (Kastallânî).

[11]
Bu, daha önceki sened üzerine atiftir. Bu, Müsedded'in bu hadîste iki tarîki olduguna delâlet eder: a. Biri Abdullah ibn Yahya'dan; o da babasindan; o da Ebû Seleme'den... b. Digeri Abdullah ibn Yahya'dan; o da babasindan; o da Abdullah ibn Ebî Katâde'den; o da babasi Ebû Katâde'den; o da Peygamber'-den... (Aynî).

[12]
Hadîsin basliga uygunlugu açiktir. Bunun birkaç rivayetini Müslim de Ru'yâ Ta'bîri Kitâbi'nda rivayet etmistir.

[13]
Bu dört râvînin Enes'ten yaptiklari bu rivayetlerinin bâzisini Buhârî, bâzisini da diger muhaddisler rivayet etmislerdir.

[14]
Bu hadîsteki "Sâliha ru'yâ" ta'bîri, geçen iki hadîsteki mutlakligi bir kayidla-madir. Yânî mü'minin gördügü güzel ru'yâ, sâdece nübüvvetin kirkalti cüz'ünden bir cüz'dür. Kötü ru'yâ ise bu nevi'den olmayip, o seytân telkinidir.

[15]
Mübessirât kelimesi, "Mwftejy/reJInincem'idir; "7efej';rIImasdarmdan ismi fail sîgasidir. "Tebsir", muhatabin gönlüne ferah ve sevinç koymaktir ki, müjde vermek diye tercüme olunur. Bu i'tibâr ile hâlis mü'minlerin gönülleri ru'yâ ile ilâhî müjdelere ve telkinlere mâkes oluyor demektir. Ahmed ibn'Hanbel'in, Ebu'd-Derdâ'dan rivayetinde Rasûlullah (S): "Dünyâ hayâtinda da, âhirette de onlar için müjdeler vardir... (Yûnus: 64) kavimdeki dünyâ hayâtina âid müjde, müs-lümâmn gördügü saf ru'yâdir, âhirete âid olan müjde de cennettir" buyurmustur. Bu hadîsi Tirmizî, Ibn Mâce, Hâkim de Ubâde ibnu's-Sâmit'ten rivayet etmislerdir.

[16]
Müslim'in Ibn Abbâs'tan rivayetinde Rasûlullah'm sahâbîleriyle bu konusmasi, vefati hastaliginda idi. Âise'den rivayete göre de Rasûlullah: "Vefatimdan sonra (istikbâle âid haber alacak) yalniz size mübessirât kaliyor" buyurmustur. Ebû Ya'lâ'nin Enes ibn Mâlik'ten rivayetinde ise: "Artik nübüvvet ve risâlet haberleri kesiliyor, benden sonra nebi ve rasûl yoktur, lâkin size mübissirât, yâriisâ-lih ru'yâ kaliyor, o güzel vâsita ile haber alirsiniz" buyurmustur.
Bu konuda ilham ile i'tirâz sübhesi ileri sürülmüstür: Ilham, Allah tarafindan feyz yoluyla kulun gönlüne birseyin atilip telkîn olunmasidir. Bu da vahye nisbetle peygamberlerin ru'yâsi mesabesindedir. Ilham da ru'yâ gibi peygamberlerden baskasina da vâki' olur. Nitekim Umer'in fazileti hakkinda Peygamber: "Umer muhakkak muhaddislerdendir..." buyurmustur. 'Iste burada "Muhaddesûn", "Mulkemûn" demektir. Öyleyse "îlhâm" da ru'yâ mâhiyetinde Allah tarafindan telkîn vâsitasi oldugu hâlde, îlhâm niçin mübessirâttan sayilmamistir? Buna cevâb: Mübessirâtin ru'yâya tahsis buyurulmasi, bütün mü'-minleri sâmil telkîn vâsitasi olmasi i'tibârîyledir. Hâlbuki Ilham pek az mü'mi-ne mahsûstur.

[17]
Buhârî burada Yûsuf: 4-101 âyetlerinde sabit olan Yûsuf Peygamber'in bu büyük ru'yâsinin bütün safhalarinin aynen gerçeklestigine isaret etmis oluyor. Bunun tamâmi Kur'ân'dan ve meallerden okunup ögrenilebilir.

[18]
Buhârî burada zikrettigi bes ismin hepsi bir ma'nâya döner, o da hiçbirsey yokken, bütün esyânm îcâd edip yaraticisi ma'nâsidir, demis oluyor. Son isim hem-zesiz ve hemzeli olduguna göre, "Sahra" veya "Baslatmak ve baslamak" kökünden mahlûkaati ilk baslatan ma'nâsina germekte ve böylece hepsi de Fâtir ve Hâlife ma'nâsina delâlet etmektedir.

[19]
Bundan sonraki iki âyet söyledir: "Hakikat bu, apaçik ve kati bir imtihandi. Ona büyük bir kurbanlik fidye verdik" (es-Sâffât: 106-107).
Denildi ki, Ibrahim'in ru'yâsi üç gece tekerrür etti. Birincisi "Tevriye" gecesi idi ki, bir ses ona: "Allah oglunu bogazlamani emrediyor" demisti. Îbrâhîm sabaha çikinca, bunun Allah'tan mi, seytândan mi geldiginde tereddüd etti. Aksam oldu, yine ayni ses ayni emri verdi. O vakit anladi ki, bu ru'yâ Hak'tandir. Üçüncü aksam da bu tekerrür etmisti. Artik kanâati büsbütün saglamlasti. Bu üç güne sirasiyle "Tevriye", "Arafe", "Nahr" denilmesi bundandir. "Tevriye" tereddüd demektir. En zahir kavle göre kurban edilmek istenen zât, Ismâîl aleyhi's-selâmdir. Çünkü o hicretin akabinde ihsan buyurulmus, Ishâk ile müjdeleme ise bundan sonra vâki' olmustur... (Beydâvî, Medârik)

[20]
Yânî ogul kendisini kesilmeye teslîm etti, baba da onu yüzü üzerine yatirip kesmeyi kabul etti. Çünkü ogul ona: Ey babacigim, beni yüzüme bakarken kesme, ki bana acimayasm! demisti. Mucâhid'in bu tefsîrini el-Feryâbî kendi tefsîrinde rivayet etmistir.
Buhârî burada da geçen bâbda oldugu gibi, bu konuda gelen âyetlerle yetindi, hiçbir hadîs zikretmedi.

[21]

Yedi, onun içinde dâhildir. Bir topluluk Kadir gecesini son on gece içinde görüp, digerleri de, onu son yedi içinde görünce, sanki bunlarin hepsi yedi üzerinde uyusmus oldular. Bunun için Peygamber iki firkanin yedi üzerinde uyusmalarindan dolayi onlarin hepsine "Kadir gecesini son yedi içinde arastiriniz" buyurdu.
Buhârî, en gizli olani en açik olan üzerine tercîh etmekteki âdeti üzere yürüdü de, Peygamber'in Oruç Kitabi sonlarinda geçen hadîsindeki: "Ben sizin ru 'yalarinizi son yedi üzerinde uyusmus görüyorum. Kim kadir gecesini aramaga çalisirsa, onu ramazânin son yedisi gecesinde arasin" sözünü zikretmedi (Kas-tallânî).
Kastallânî'nin isaret ettigi hadîs söyledir:
îbn Umer{R)'den: Peygamber'in sahâbîlerinden bâzi kimselere kadir gecesi ru'yâda ramazanin son yedi gecesi içinde gösterildi. Rasûlullah (S) da sahâbî-lerine: "Ben sizin ru 'yatarinizin son yedi içinde uyusmus oldugunu görüyorum. Bunun için kim kadir gecesini aramaya çalisirsa, son yedi gece içinde arasin" buyurdu. "Kadir gecesinin son yedi gece içinde aranmasi babi", bak: 4. cilt, s.1869, "Kitâbu Salâti't-Terâvîh", Bâb: 3, Hadîs: 7.

[22] Fudayl ibn lyâd'in bu sözü, Kerîme nüshasinda buradadir. Ebû Zerr nüshasinda ise "Rabbine dön" kavlinden sonra, bunlardan baska nüshalarda ise "Üzümler ve yag" sözünden sonra vâki' olmustur. Kerîme nüshasinda bulunan en yakisanidir (Aynî).

[23] Bu âyetlerin hepsi Kerîme rivayetinde sevkedilmistir. Bunlar 14 âyettir. Bunlarda Yûsuf Peygamber'in zindanda iken, oradaki iki kisinin ru'yâlarini ta'bîri ve neticesinin gerçeklesmesi safhalari anlatilmaktadir.

[24] Buhârî bununla, zikredilen âyetlerde gelen bâzi lafizlarin tefsirlerine isaret etmistir.

[25] Basliga uygunlugu ma'nâsindan alinir. Bunun birer rivayeti Peygamberler ve Tefsîr'de geçmisti.
Peygamber burada Yûsuf kissasinin bir safhasini isaret etmistir. Yûsuf kadar hapiste uzun müddet kalmis olsaydim, saraydan gelen hükümdarin da'vet-çisine muhakeme ve tahkîkaat Istemeden hemen icabet ederdim demek suretiyle, Yûsuf Peygamber'in sabrim ve metanetini takdir etmisti.

[26] Peygamber'i m'yâsinda gören mü'minin uyanik iken de görmesini, sarihler, Peygamber'in hayâtina tahsîs etmislerdir. Çünkü Peygamber'in vefatindan sonra görülen ni'yâ üzerine O'nu dünyâda görmek mümkin degildir. Ancak âhirette görmek suretiyle ru'yâmn dogrulugu gerçeklesebilir. Buna göre, her kim beni dünyâda m'yâsinda görürse, muhakkak âhirette beni uyanik hâlde görür demek olur ki, cennetle müjdelenmedir.

[27] îbn Sîrîn'in bu sözünü tsmâîl ibn Ishâk, Hammâd ibn Zeyd yolundan; o da Ey-yûb'dan olmak üzere rivayet etmistir.

[28] Bunun birer rivayeti Tibb'da ve Ta'bîr'de geçmisti.

[29] "Muhakkak o hakki görmüstür", yânî "Beni hakk ve gerçek görüsle görmüstür, görüsü bâtil degildir".

[30] "Benim olusumla olusamaz" sözünün ma'nâsi sudur: Yüce Allah O'nun istedigi her surete girmeye ona kuvvet verse de, sübhesiz Allah ona, Peygamber'in suretinde sûretlenmesine imkân ve kuvvet vermez (el-Kastallânî).

[31] Basliga uygunlugu "Dün gece uyudugum sirada" sözündedir.
"Mefâtihu l-kelim", "Kelâm miftâhlan" veya "Kelâm meftâhlan" olup söz anahtarlari veya söz kilidleri-hazîneleri ma'nâsinadir. Bunlar Kur'ân-i Kerîm ile hadîslerdir.
Peygamber'In korku salmak suretiyle yardim olunmasina su âyet delâlet etmektedir: "Hakkinda Allah'in hiçbir hüccet indirmedigi seyleri O'na es tanidiklarindan dolayi küfredenlerin kalblerine korku salacagiz..." (Âlu Imrân: 151).
Yeryüzü hazînelerinin verilmesini Ibnu't-Tîn, Peygamber'den sonra Allah'in Muhammed Ümmeti'ne birçok fetihler müyesser kilmasi, Kisrâlar'in, Kayser-ler'in hazînelerinin ganimet alinmasini mübâh kilmasi suretinde tefsîr etmistir.

[32] Basliga uygunlugu "Ben bu gece kendimi Ka'be'nin yaninda buldum" sözündedir. Bunun bâzi rivayetleri Peygamberler'de ve daha baska yerlerde geçti.

[33] Buhârî hadîsi kisaca isaret etti. Bunun tamâmi bu senedle insâallah 46- bâbda. 60 rakami Ile gelecektir.

[34] Buhârî ayni hadîsin degisik yollardan rivayetlerini göstermektedir.

[35] Bunu, Alî ibn Ebî Tâlib el-Kayravânî, Kitâbu't-Ta'bîr'de, Mes'ade ibnu'1-Yesa'-dan; o da Abdullah ibn Avn'dan; o da Muhammed ibn Sîrîn'den olmak üzere rivayet etmistir.

[36] Basliga uygunlugu "Rasûlullah uyudu, sonra gülümseyerek uyandi" sözünde-dir. Ümmü Haram, Rasûlulfah'in süt teyzesi oldugu gibi Enes ibn Mâlik'în de annesinin kizkardesî oldugu için; onun da teyzesidir. Peygamber bu hisimligi sebebiyle onu ziyaret ederdi.
Bu deniz seferi, Usmân'm halifeligi zamaninda ve hicretin yirmisekizinci yilinda Sam Vâlîsi bulunan Muâviye'nin kumandasinda Kibris Adasi'na yapilmisti. Kibris'in fethiyle sonuçlanan bu sefer, müslümânlarin ilk deniz gazasi olmustu. Bu sefere sahâbîlerin yaslilari da katilmislardi. Peygamber'in vefatindan sonra Humus'ta ikaamet eden Ubâde ibnu's-Sâmit ile kadini Ümmü Haram da bu sefere katilmislardi. Ümmü Haram Kibris'a çiktiklari zaman, hirçin bir katira bindirilmisti. îhtiyâr Ümmü Haram katirdan düserek boynu kirilip, gaza yolunda sehîd düsmüstür. Böylece Rasûlullah'in ru'yâsi ve Ümmü Haram hakkindaki duasi gerçeklesmistir. Bu hadîsin bir rivayeti Cihâd'da geçmisti.

[37] Alî ibn Ebî Tâlib el-Kayravânî, kendine âid Kitâbu't-Ta'bîr'inde: Kadinlarla erkeklerin ibaresinin hükmü arasinda hiçbir fark yoktur. Kadin, kendisine ehil olmayan birsey gördügü zaman, bu onun kocasina âid olur, demistir (Kastallâ-nî).

[38] Rasûlullah'in bu son kelâmi "...Bana ve size ne yapilacagim bilmem..." (el-Ahkaaf: 9) âyetine uygun düsmüstür.

[39] Bu hadîsin bir rivayeti Cenâzeler'de de geçmisti.

[40] Bu da geçen hadîsin baska bir rivayetidir. Iste bu hadîste Ümmü'I-Alâ'nm Usmân için gördügü ru'yâsi basliga delildir. Rasûlullah'in "Bu akan pinar onun amelidir"buyurmasi, onun arkasindan devamli sevâb getiren bakî bir ameli vardir demektir. Hakîkaten ona duâ eden bir çocugu olup, onun da Bedir'de sehîd oldugu bilinmektedir...

[41] Bu basliktaki hadîsin benzeri yakinda geçmisti.

[42] Çünkü süt ile ilim, faydalarinin çoklugunda ve vücûd ile ruhun iyiliginin temeli olmakta ortaktir. Kaadi Ebû Bekr Ibnu'l-Arabî: Sütü karinlardaki fiski ile kan arasindan süzüp çikaran Allah (en-Nahl: 66), sekk Ile cehl arasindan bilgiyi yaratmaya kaadirdir, demistir... (Kastallânî).

[43] Bu da bundan önce geçen hadîsin baska yoldan bir rivayetidir. Bunun bir rivayeti Ilim Kitâbi'nda da geçmisti.

[44] Çünkü gömlek, dünyâda avreti örter, dîn de âhirette ayibi Örter ve sahibini her çirkinlikten perdeler.

[45] el-Hakîm et-Tirmizî'nin Nevâdiru'l-Usûlkitabinda, Rasülullah'a bu soruyu soranin Ebû Bekr es-Siddîk oldugu ve gömlegin dîn ile ta'bîr edilecegi, gömlek uzunlugunun, sahibinin ardindan eserlerinin bekaasma delâlet ettigi üzerinde ittifak ettikleri vardir. Bir de bu gömlek uzunlugu, ru'yâda övülen mesellerdendir. Uyanikken gömlegi yerde sürüklendiginde ise kötülenir. Çünkü gömlegi uzatmak aleyhine tehdîd gelmistir (Kastallânî).

[46] Hadîs basligin ikinci fikrasina uygundur. Bunun bir rivayeti Abdullah ibn Se-lâm'm fazileti bâbi'nda da geçmisti. Müslim de bunun Fadâil'de birkaç tane rivayetini getirmistir.

Hadîsin sonunda Rasûlullah'in "Saglam kulp"ta'bîri, su âyetin muhtevasina isarettir: "Hakikat îmân ile küfr apaçik meydana çikmistir. Artik her kim azginlari tanimayip da Allah 'a îmân ederse, o muhakkak ki kopmasi olmayan en saglam kulpa yapismistir... " (ei-Bakara: 256).

[47] Basliga uygunlugu "Simdi ben o sureti açiyorum ki" sözündedir. Bunun bir rivayetini Buhârî, Nikâh'ta; Müslim de Fadâil'de getirmistir.

[48] Bu da ayni hadîsin biraz farkla baska bir yoldan rivayetidir.

[49] Basliga uygunlugu "Ben uyudugum sirada bana Yer'in hazînelerinin anahtarlari getirildi de elime konuldu" sözündedir.

Bunun birer rivayeti CIhâd'da ve bu kitâbda geçmisti.

"Cevâmi'u'l-kelim", yânî câimali sözler, az lafiz ile çok ma'nâlari toplayan edebî vecizeler demektir. Hadîsteki "Cevâmi'u 'l-kelim " ile murâd, Kur'ân-i Kerîm'dir ki, onun her âyeti, her cümlesi böyle müstesna bir üslûbu ihtiva ederek Peygamber tarafindan teblîg edilmistir. Çünkü lafiz kisaligi ile beraber ma'nâ bollugunda Kur'ân en yüksek derecededir. Cevâmi'u'l-kelim olan hadîsler de çoktur...

Hadîsin diger fikralari daha önce geçtigi yerde açiklanmisti

[50] Basliga uygunlugu "O kulpa simsiki yapistim" sözünden alinir. Bu, yakinda geçen hadîsin bir rivayetidir. Buhârî bunu burada ayri ayri iki senedle getirmistir: Biri Abdullah ibn Muhammed'den ki, el-Müsnidî ile ma'rûftur... Ikincisi de Halîfe ibn Hayyât'tan; o da Muâz ibn Muâz yolundan.

Ru'yâ ta'bîr edicileri: Halka ve kulp, kendisine sikica tutunmus kimsenin dinindeki kuvvetine ve kurtulusuna delâlet ederler, demislerdir.

[51] Buhârî belki bu baslikta Ya'kûb ibn Sufyân, Taberânî ve Hâkim'in Abdullah ibn Amr ibni'l-Âs'tan rivayet ettikleri su hadîse Isaret etmistir: Ben Rasûlullah'tan isittim, söyle buyuruyordu: "Ben uykumda iken Kitöb'in diregini basimin altinda [asiyorum gördüm. Gözüm onu ta'kîbetti. Bir de baktim ki, o beni Sam'a kasdettirdi. Dikkat edin! Fitneler vâki olacagi zaman îmân Sam'dadir"...

Bu hadîs, Ibn Hâcer'in de dedigi gibi, Buhârî'nin sartina en yakindir... (Kas-tallânî).

[52] Bu hadîsin birer rivayeti daha genis olarak Namaz Kitabi, "Gece namazi bâbi"n-da geçmistir. Müslim'deki rivayetlerden birinde Rasûlullah: "Evet, Abdullah ibn Umer ne iyi bir gençtir, keski gece namazi kilaydi..." seklinde gelmistir.

[53] Basliga uygunlugu "Bagdan ve baglanmadan hoslanirdi" sözündedir.

Zaman, vakit demektir. Vaktin azma da, çoguna da*lugatçiler zaman demislerdir. Astronomiye göre zaman, günesin burçlar mintikasina bir kerte geçmesi müddetine denilmistir ki, bu bir senedir, dört mevsime ayrilmistir. Bahar, yaz, güz, kis,

"Zamanin yaklasmasi" ta'bîrine gelince, sarihler bunda iki türlü anlayis oldugunu bildirirler: Birisi gece ile gündüz zamanlarinin birbirine yaklasmalari demektir ki, gece ile gündüzün müsâvî oldugu zamanlardir. Bir de kiyamet kopmazdan Önceki günlerde de gece ile gündüzün dâima esit olacagi bildirilmistir...

Ikinci görüs, zamanin yaklasmasi ile maksad, kiyamet kopmasinin yaklasmasidir. Bu ma'nâ birincisi gibi birtakim hesâblar ve astronomik istilahlara muh-tâc olmadigi için sârih Ibn Battal bunu tercîh etmistir...

Bu hadîsle ilgili güzel bir açiklama Kaamûs Ter., I., 426-427. sahîfelerin-den okunmaya deger.

[54] Buhârî bu kisimlarda ru'yâ ta'bîrinin imâmi olan Muhammed ibn Sîrîn'den bâzi nakiller ve bilgiler nakletmektedir. Bunlar da diger hadîsçiler tarafindan se-nedlerle rivayet edilmektedir.

[55] Buhârî bu sözüyle "el-Aglâl"in boyunlara takilan bir iskence âleti oldugunu ifâde etmistir ki, bu birçok âyetlerde geçmektedir.

[56] Yânî ölümünden sonra sevabi cereyan eden amelidir. Usmân, zenginlerden idi.

Onun vefatindan sonra devam eden bir sadakasi olmasi uzak olmaz. Onun kendisinden sonra es-Sâib adinda da bir oglu vardi. Bu hadîsin bir rivayeti "Kadinlarin ru'yâsi bâbi"nda da geçmisti.

[57] Ebû Hureyre'nIn rivayet ettigi bu hadîs, bundan sonraki bâbda gelecektir.

[58] Ebû Bekr'In bir yâhud iki kova su çekmesine mukaabil, Umer'in koca bir kova ile kuvvetle su çekip halki sulamasinda, hattâ bu kuyu basinin develer için sulak ve eylek edinilmesinde, Ebû Bekr'in devlet baskanligi zamaninda dînden çikma isyânlariyle ugrasmasi ve baskanliginin az devam etmesi sebebleriyle Islâm fetihlerinin azligina, Umer zamaninda ise hiçbir mania ile karsilasmayarak uzun zaman fetihlerin devam etmesine ve Islâm adalet ve hürriyetinden halkin kana kana faydalanmasina isaret vardir, denilmistir.

Bunun bir rivayeti "Ebû Bekr'in fazileti bâbf'nda da geçmisti.

[59] Bu hadîs, bundan öncekinin baska yoldan gelen bir rivayetidir.

[60] Âlimler dedi ki: Bu ru'yâ, Ebû Bekr ile Umer'in halifelikleri hususunda cereyan edecek seylerin zuhuru, insanlarin bu iki zâtla faydalanmasi gibi seylerin açik bir misâlidir. Bu iyiliklerin hepsi, Peygamber'den alinmistir. Çünkü bu isin (devleti ve Insanlari idare isinin) en büyük ve en mükemmel sahibi O idi....

Bu hadîsleri Müslim de Fadâil'de getirmistir.

[61] Basliga uygunlugu "Beni rahatlandirmak için" sözünden alinir. Bunu Müslim de Fadâil'de getirmistir.

[62] Bunun birer rivayeti Cennetin sifati ile Umer'in fazileti bâbi'nda geçti.

[63] Bunun bir rivayeti Nikâh'ta da geçmisti. "Kösk, Kureys'ten bir adamindir" sözünden, Peygamber onun Umer oldugunu ya karineler ile yâhud da vahy ile bilmistir, denildi.

[64] Bunun bir rivayeti bundan önceki bâbda Câbir'den olarak geçmisti.

[65] Basliga uygunlugu "Kendimi Ka'be'yi tavaf eder buldum" sözündedir.
çiler: Ka'be'yi tavaf etmek hacc etmeye, evlenmeye ve devlet baskanindan arzulanan bir isin husulüne, ana-babaya iyilige, bir âlime hizmet etmege, imâmin isine girmeye delâlet eder... dediler. "Beytimi tavaf edenler için... tertemiz yap" (el-Bakara: 125; el-Hacc: 26) kavlinden dolayi, günâhlardan temizlenme de olur. Bazen güzel bir kadinla evlenmek Isteyene isteginin tamamlanacagina delîl olur... Bunun bir rivayeti Peygamberler'de geçmisti.

[66] Bunun da bir rivayeti yakinda geçmisti

[67] Basliga uygunlugu "Sana asla korku olmayacak" sözünden alinir.

[68] Bu da bundan evvel geçen hadîsin bir rivayetidir. Ru'yâsinda sag taraf üzerine alinip yürütüldügünü gören kimse için, onun Sag ehli'nden oldugu ta'bîr edilir..

[69] Hadîsin bir rivayeti yakinda geçmisti.

[70] Bu hadîsin bir rivayeti Alâmâtu'n-Nübüvve'de geçmisti. el-Esved el-Ansî'nin kissasi da Magâzî'nin sonlarinda geçmisti. Museylime'nin kavmi Benû Hanîfe idi. Kendisi Vâkidî'nin beyânina göre, onyedi kisilik bir hey'et içinde Medine'ye gelmis, peygamberlikten kendisine bir hisse verilmesini istemisti.
Bu hadîs, ru'yâda uçucu olmayan bir seyin uçtugu görüldügünde, bunun uygun gelecek bir seyle ta'bîr edilecegine isaret etmistir.

[71] Mü'minlerin kalblerinin tesbît edilmesi nev'inden olan hayir. Çünkü insanlar onlar için ordular topladilar da Allah mü'minlerin îmânlarini artirdi, düsmanlar onlardan korkup dagildilar. Yâhud da hayirla murâd, ganimetler ve diger fetihlerdir. Bu birinci ma'nâ, âyette söyle ifâde edilmistir: "Onlar öyle kimselerdir ki, halk kendilerine; (Düsmanlariniz olan) insanlar size karsi ordu hazirladilar, o hâlde onlardan korkun! dedi de, bu söz onlarin îmânlarini artirdi ve: Allah bize yeter, o ne güzel vekildir! dediler" (Âlu Imrân: 173).
Ekseriyete göre bunun ma'nâsi, Allah'in sevabi maktuller için dünyâda kalmalarindan daha hayirlidir demektir. Buna Allah'in yaptigi is daha hayirlidir ma'nâsi da verildi ki, bu da Uhud günü öldürülmeleridir. Elbette ki, cihâd yolunda sehîd olanlar için Allah'in hazirladigi mükâfatlar daha hayirlidir. Sehîd olmayanlar için ise, Bedir'den sonra müslümânlarin kalblerinin islâm'da tesbî-ti ve daha sonraki Hayber ve Mekke fetihleri -ki bunlar hep Allah'in getirdigi seylerdir- hep hayirli seylerdir. Peygamber, ru'yânm son kismini iste böyle yormus olmaktadir. (Müslim Ter., VII, 148).

[72] Hadîsin basliga uygunlugu "Ben on/ara üfledim" sözündedir. Üfürmek, ta'-bîrciler indinde kelâm ile ta'bîr olunur. Allah o iki yalanciyi, Peygamberinin kelâmiyle helak etti ve onlarin öldürülmelerini emretti. Hadîsin bir rivayeti, yakinda geçmisti.
el-Esved el-Ansî ile Museylime'nin maceralari Zekât, Cihâd ve Siyer, Magâ-zî... kitâblannda da, oralardaki konulara uygun olarak geçmis idi.
Ebû Bekr'in ilk halîfelik günlerinde Yemâme'de Museylime; San'â'da el-Esved peygamberlik iddia ederek Yemen ve Yemâme halkini sapitip gaflete düsürmüsler ve îslâm Dîni'nden döndürmüslerdi. Museylime'nin ordusu Benû Ha-nîfe kabilesi idi. Bunlarin üzerine sevkediIen iki ordu, Museylime'yi Yemâme'de; Esved'i de San'â'da, kuvvetlerinin mühim bir kismi ile birlikte öldürmüstür. Museylime'yi Hamza'nin kaatili olan Vahsî öldürmüstür. {Islâm Târihi, Sadr-i Islâm, X, 93-109; Islâm Ansiklopedisi, "el-Esved el-Ansî" mad: c.IV, s.389-390; "Museylime" mad: c.VIII, 820-821'de genisçe bilgi verilmistir).

[73] Buhârî bu hadîsi burada ayri ayri üç seyhten getirmis ve herbirini ayri bir baslikta sevketmistir. Bunlar sirasiyfe tsmâîl ibn Abdillah, Ebû Bekr el-Mukaddemî ve Ibrahim ibnu'l-Munzir'dir.
Cuhfe, Râbig civarinda olup Medine'ye sekiz konak uzakliktadir. Medîne ilk zamanlar hastalikli ve Bathân deresinden akan pis sular sebebiyle havasi bozuk bir yerdi. Rasûlullah'm bu ru'yâsindan ve alinan tedbîrlerden sonra, Medî-ne'nin havasi düzelmistir. Rasûlullah'm bu ru'yâsi, ta'bîriyle beraber teblîg bu-. yurdugu ru'yâlanndandir. Ta'bîrde bir mesel olmustur.

[74] Bu Nübüvvet Alâmetleri'nde daha genis olarak geçen hadîsten bir parçadir. Ra-sûlullah o uzun ru'yâsmda, kilicinda bir gedik açildigini, yaninda bir sigir bo-gazlandigini, elini zirhinin içine koyup muhafaza ettigini görmüstü. Bu ru'yâsindaki kiliç gedigini Ehli Beyti'nden birisinin sehîd olmasiyle, sigir bogazlanmasini sahâbîlerinden bir kisminin sehîd olmalariyle, zirhi da Medîne ile ta'bîr etmisti {Zâdu't-Meâd, 2, 349).
el-Muhelleb söyle dedi: Bu ru'yâ, mesel darbi nev'indendir. Peygamber sa-hâbîleriyle savlet edince, bunlar kiliçla ta'bîr edildi. Kiliç hareket ettirilmesinden de onlara harb emriyle ta'bîr edildi. Kiliçtaki kiriktan da sahâbîlerinden ölenlerle ta'bîr edildi. Ikinci hareket ettirmede daha düzgün hâle dönmesi, mü'minlerin toplanmalari ve onlara fetihler verilmesi ile ta'bîr edildi. Ru'yâ ta'bîrcileri söyle dediler: Kiliç kusanan, bir velayet saltanatina yâhud kendisine verilecek bir vediaya nail olur yâhud bekâr ise, nikâha yâhud zevcesi hâmil ise oglana nail olur... (Kastallânî).

[75] îki dânenin birbirine eklenmesi, âdeten muhal oldugundan yalanci ru'yâcmin azabinin devamindan kinaye olarak bu muhal teklîf zikrolunmustur. Ru'yâ bir uyku suuru oldugundan ve saîr ile suur arasinda istikaak münâsebeti bulundugundan, hububat arasindan saîr = arpa dânesi zikrolunmustur.

[76] Hadîste yalanci ru'yâci hakkinda agir bir ceza bildirilmistir. Bunun sebebi yukarida geçtigi üzere ru'yânin nübüvvetten bir cüz' olmasi ve bu suretle bir ilâhî i'lâm bulunmasi i'tibâriyle yalan ru'yâ iddiasi, Allah'a karsi yalan ve bühtan olmasidir. Bir milletin dahilî sirlarini duymaya çalismak bir casusluk oldugundan, bu da agir bir cürüm olup kendi cinsinden agir bir ceza ile cezalandirilacagi bildirilmistir. Resim hakkinda gelen cezalar, sirkten sakindirmak içindir, islâm'in evvelinde cezalar ilâhî vahdet esâsini korumak nâmina daha siddetli idi. Sirk rejimi yikilip îslâm inkilâbinin temeli olan Ilâhî vahdet umdesi kuruldukça, bu cezalar tedrîcî olarak hafiflemistir (Tecrîd Ter., XII, 310).

[77] Buhârî buradaki üç senedle de hadîsin gelis yollarini göstermistir.

[78] Hadîslerin basliga delâletleri meydandadir. Her ikisi de geçen hadîslerin mavnasini kuvvetlendirmektedir. Görmedigi hâlde ru'yâ görme iddiasinin büyük günâh oldugu en belîg sekilde ifâde buyurulmustur.

[79] Burada iki sahâbîden gelen bu hadîslerin basliga delâletleri meydandadir. Bunlara yakin olan birer rivayetleri "Ru'yâ Allah'tandir bâbi"nda da geçmisti. Bu hadîslerde geçmekte olan ihbar ve tahdîs lafizlarinin birbirine yakin oldugunu "Giris"te zikredip anlatmistik...

[80] el-Kirmânî söyle dedi: Ru'yâ ta'bîr edicilerin sözleri içinde ilk ta'bîr edenin sözü mu'teberdir. O ta'bîrin yönünde isabet ettiginde kabul olunur, isabet etmezse kabul olunmaz. Çünkü medar (yânî dönüs) ancak dogruya Isabet üzerine olur... Buna göre basligin ma'nâsi burada verildigi gibidir. Bunun için Peygamber, Ebû Bekr'e "Bâzisinda halâ ettin..." buyurmustur...
Buhârî bu baslikla Enes hadîsine isaret etmis gibidir. Enes: Rasûlullah söyle buyurdu, dedi de bir hadîs zikretti. Bu hadîste "Ru'yâ, ilk ta'bîr edicinindir" fikrasi vardir. Bu hadîs zaîf olmakla beraber, bunun sahidi olan hadîsi Ebû Dâ-vûd, TIrmizî, Ibn Mâce hasen bir senedle rivayet etmisler, Hâkim de sahihtir demistir... (Aynî).

[81] Basliga uygunlugu hadîsin sonundan alinir. Bunu Müslim de Ta'bîr'de getirdi. Ru'yâyi ta'bîr eden Ebû Bekr'in, Peygamber tarafindan açikça söylenmeyen isabetli ve hatali yönlerinin arastirilmasi hadîs sarihleri için derin bir ugrasma ve ihtilâf konusu olmustur. Bu arastirmalara göre bâzilari, Ebû Bekr'in hatâsi, Peygamber'in huzurunda

ru'yâ ta'bîr etmesidir demis. Fakat bu ru'yâ ta'bîrine âid bir hatâ degildir. Kaldi ki, Ebû Bekr, ru'yâyi Rasûlullah'tan izin alarak ta'bîr etmisti. Ru'yâ ta'bîrine âid hatâ iddia edenler, su iki nokta üzerinde durmuslardir: Birisi yag ile balin yalniz Kur'ân ile ta'bîr edilmis olmasidir. Hâlbuki yag ile bal, ayri ayri iki sey oldugundan, bunlar Kitâb ve Sünnet ile ta'bîr edilmeliydi. Öbürüsü de, elinde ip kopan Hz. Usmân idi. Meydana gelen fitne üzerine hakk ve adalet ipi kopmus ve Hz. Usmân sehîd edilip, bundan sonra ip baskasi için baglanmisti. Ebû Bekr ta'bîrinde ise, Usmân'm sehâdetinden Önce, onun için baglandigini "Sonra onun için ulandi" sözü ile ifâde etmistir. Hâlbuki ru'yâda Usmân ipe yapismis, fakat ip onunla kopmustur... Netîce, bunun tefsirinde dogru olan, ipin Usmân'm kavminden baska bir kimsenin velayeti üzerine baglanmaga hamledilmesi idi, demislerdir.

Ebû Bekr, ta'bîrindeki hatali yerlerin bildirilmesini Allah adina and vererek rica ettigi hâlde, Peygamber'in bunu söylememesi, o fitne ve fesâd hâdiselerini açiklayip da gönüllerde endîse uyandirilmasi dogru olmadigi hikmetine dayanir. Ru'yâdan anlasildigina göre, Ebû Bekr ve Umer'in hilâfetleri zamaninda fitne çikmayacaktir. Hakîkaten de öyle olmustur.

Bu hadîsin baska bir rivayetinde Ebû Bekr'in Peygamber'den sonra en güzel ve isabetli ru'yâ ta'bîr ettigine dâir bir ziyâde vardir (Nevevî ve digerleri)

[82]

el-Muhelleb'in söylediginin özeti sudur: Ru'yâyi sabah namazinin arkasinda ta'bîr etmek, diger vakitlerden daha evlâdir. Çünkü ru'yâ sahibi, vaktin yakinligindan dolayi ru'yâsini iyi hifzeder, ta'bîrcinin zihni de söyleyecegi seyler hakkinda huzurlu olur (Kastallânî).

[83]

Basliga uygunlugu "Bir gadât zamaninda" sözünden alinir. Çünkü "Gadât", günesin dogmasindan önce ma'nâsina gelir. Cevheri: "Gadve" sabah namazi ile günesin dogmasi arasidir, demistir.

Buhârî bu hadîsi Miiemmil ibn Hisâm ile Mûsâ ibn îsmâîl adli seyhlerinden olmak üzere Namaz, Cenazeler, Buyu', Cihâd, Bed'u'1-Halk, Gece Namazi, Edeb, Peygamberler ve Tefsîr'de parça parça olarak getirmistir. Ancak bu Ru'yâ Ta'bîri Kitâbi'nda, bir de Cenazeler Kitâbi'nm sonunda tamâm olarak getirmistir. Müslim de Ru'yâ Ta'bîri'nde getirmistir.

Hatime: . .

Abdurrazzâk'in Ma'mer'den rivayet ettigi su hadîs, ru'yâ ta'b^edicinin âdâbindandir: Ebû .Musa'ya: Biriniz bir ru'yâ görüp de onu ^^^ cagi zaman, ta'bîrci kardesi: Hay.r bize, serr düsmanlarimiza olsund yazmistir. Bunun râvîleri s.kalardir, fakat senedi kopuktur... Bu konuda birtakim âdâb yazilmistir...